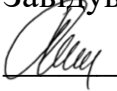


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра прикладної лінгвістики

«Допущена до захисту»

Завідувач кафедри

 Ніна Філіппова

«26» червня 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

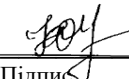
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на тему:
“СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОНОГО ПОСІБНИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ «ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТОСФЕРИ У
ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРІ Г. ДЖЕКСОН»”

Виконала: студентка групи 4721

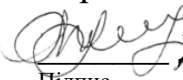
Спеціальності 035 Філологія,

спеціалізації 035.10 «Прикладна

лінгвістика»

 Грицек Ю. Є.
Підпис ІПБ

Керівник роботи:

 Данильчук О. М.
Підпис ІПБ

Миколаїв – 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА
МАКАРОВА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра прикладної лінгвістики

Спеціальність 035 «Філологія» **спеціалізація** 035.10 «Прикладна лінгвістика»

Галузі знань 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Освітня програма ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

О. В. Гогоренко

(підпис)

«26» червня 2025

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

Студентці Грицек Юлії Євгеніївні

(Прізвище, ім'я, по батькові)

1. **Тема роботи:** Створення електронного посібника для самостійної роботи студентів: «Особливості концептосфери у художньому просторі Г. Джексона»

Керівник роботи к.філ.н, доц. Данильчук О.М.

Затверджені наказом ректора № 242-УЧ від 28.02.2025

2. **Термін подання роботи:** 17.06.2025 р.

3. **Вихідні дані по роботі:** створення електронного посібника для самостійної роботи студентів на вказану вище тему.

Перелік питань, що підлягають розробці (найменування розділів)__ 1. Теоретичні засади дослідження концепту як лінгвістичної одиниці. 2. Аналіз концептів у творчості Г. Джексона. 3. Створення електронної версії навчального посібника на вказану вище тему.

5. Перелік презентаційних матеріалів Презентаційний файл PowerPoint для виступу на захисті дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи

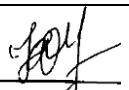
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. **Дата видачі завдання** 12.09.2024 р.

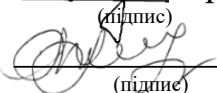
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір і теми випускної кваліфікаційної роботи, укладання бібліографії за обраною темою; опрацювання наукової і навчальної літератури за обраною темою	до 30.09.2024 р.	✓
2.	Укладання плану-проспекту роботи.	до 15.10.2024 р.	✓
3.	Збирання, аналіз, систематизація фактичного матеріалу до досліджуваної теми	до 31.10.2024 р.	✓
4.	Написання тексту «Вступу»	до 11.11.2024 р.	✓
5.	Написання тексту 1 розділу	до 29.11.2024 р.	✓
6.	Написання тексту 2 розділу	до 28.02.2025 р.	✓
7.	Написання тексту 3 розділу і загальних «Висновків»	до 28.03.2025 р.	✓
8.	Подання чернетки повного тексту роботи керівникові. Доопрацювання тексту роботи згідно з зауваженнями керівника	до 21.04.2025 р.	✓
9.	Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи	29.05.2025 р.	✓
10.	Доопрацювання повного тексту, подання оформленої за чинними вимогами випускної кваліфікаційної роботи на кафедру прикладної лінгвістики	10.06.2025 р.	✓
11.	Отримання відгуку керівника	16.06.2025 р.	✓
12.	Отримання рецензії	17.06.2025 р.	✓
13.	Подання повного пакету документів, що супроводжують дипломну роботу	17.06.2025 р.	✓
14.	Отримання допуску випускної кваліфікаційної роботи до захисту	18.06.2025 р.	✓

Студент

 Грицек Ю. Є.

Керівник роботи


(підпис)

(ПІБ)
к.філ.н, доц. Данильчук О.М.
(ПІБ)

***Створення електронного посібника для самостійної роботи
студентів: «Особливості концептосфери у художньому
просторі Г. Джексона» /***

Анотація. Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню концептосфери Голлі Джексона на прикладі роману авторки “A Good Girl’s Guide to Murder”. Розкривається сутність понять «концепт», «концептосфера» та «художній концепт» у межах сучасного літературознавства. Особливу увагу приділено аналізу концептів HUMAN (ЛЮДИНА) та DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ). З’ясовано, які мовні одиниці беруть участь в їхньому формуванні. На базі дослідження створено електронний навчальний посібник за вказаною вище темою.

Ключові слова: *концепт; концептосфера; художній концепт; електронний посібник; Голлі Джексона.*

***Creation of an electronic manual for independent work of students
«Features of the conceptosphere in the artistic space of Holly Jackson»***

Abstract. Bachelor's thesis is devoted to the study of Holly Jackson's conceptosphere on the example of the author's novel “A Good Girl's Guide to Murder”. The essence of the concepts “concept”, “conceptosphere” and “artistic concept” within the framework of modern literary studies is revealed. Particular attention is paid to the analysis of the concepts of HUMAN and DETECTIVE. It is found out which linguistic units are involved in their formation. On the basis of the study, an electronic manual on the above topic was created.

Keywords: *concept, conceptosphere; artistic concept; an electronic manual; Holly Jackson*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ	9
ЯК ЛІНГВІСТИЧНОЇ ОДИНИЦІ	9
1.1. Поняття концепту та його особливості.....	9
1.2. Репрезентація концепту в мові	15
1.3. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичного дослідження.....	21
1.4. Роль концептів у створенні художнього світу романів.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНЦЕПТІВ У ТВОРЧОСТІ ГОЛЛІ ДЖЕКСОН .	33
2.1. Творчий світ Голлі Джексон: жанрові та стилістичні орієнтири.....	33
2.2. Головні концепти у творах Голлі Джексон	36
2.2.1. Концепт <i>HUMAN</i> (ЛЮДИНА) як носій моральних і психологічних координат	36
2.2.2. Лінгвокогнітивне втілення концепту <i>DETECTIVE</i> (ДЕТЕКТИВ) у романах Голлі Джексон	44
2.2. Лінгвістичні засоби репрезентації концептів.....	50
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	56
3.1. Функції та цілі електронних посібників для самостійної роботи студентів	56
3.2. Зміст та структура електронного посібника «Особливості концептосфери у художньому просторі Голлі Джексон»	61
3.3. Технічні засоби створення навчального посібника.	67
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ:.....	76
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У сучасну епоху цифровізації та необмеженого доступу до інформації зростає значення самостійного здобуття знань. Освітній процес все більше інтегрується з інтернет-технологіями, що надають здобувачам освіти можливість користуватися електронними ресурсами, платформами та інтерактивними посібниками. Створення навчальних матеріалів у цифровому форматі не лише полегшує доступ до знань, а й сприяє формуванню критичного мислення, здатності до самоосвіти та осмисленого аналізу художніх текстів.

Особливо актуальним у межах цього підходу є дослідження мовних засобів вираження концептів у сучасній художній літературі. У межах нашого проєкту об'єктом уваги стала творчість британської письменниці Голлі Джексон, відомої своїми психологічними трилерами для підлітків. Її романи вирізняються складною сюжетною побудовою, динамічним розгортанням подій і глибоким психологізмом. Особливе місце в її творах посідають концепти *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*, які не лише виконують сюжетну функцію, а й формують загальну концептосферу її художнього світу.

Інтерпретація концептів *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* крізь призму мовних засобів – лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних – дозволяє виявити, як саме авторка моделює свій світ, як передає внутрішній стан персонажів, їхню моральну двозначність, пошук істини та боротьбу зі злом. Такий аналіз не лише збагачує уявлення про авторську інтенцію, а й є корисним для майбутніх філологів, які навчаються аналізувати літературний текст як складну лінгвокультурну структуру.

У зв'язку з цим у межах даної дипломної роботи було створено електронний навчальний посібник, який розроблений на базі платформи Google Sites. Він покликаний стати зручним інструментом для студентів

філологічних спеціальностей у процесі самостійної роботи, поглибленого вивчення лінгвістичних концептів і розвитку навичок текстового аналізу.

Метою електронного посібника є не лише ознайомлення студентів із теоретичними аспектами концептології, а й розвиток умінь самостійно ідентифікувати та інтерпретувати концепти в художньому тексті, зокрема – в жанрі детективного трилера. Робота має міждисциплінарний характер, поєднуючи елементи лінгвістики, літературознавства, когнітивної лінгвістики та методики викладання.

Таким чином, дослідження мовної репрезентації концептів *HUMAN* (ЛЮДИНА) та *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) у творах Голлі Джексон є не лише актуальним із наукової точки зору, а й практично значущим у контексті модернізації навчального процесу та створення сучасних цифрових освітніх продуктів.

Об’єкт дослідження – твори Голлі Джексон: “A Good Girl's Guide to Murder”, та “Good Girl, Bad Blood”.

Предмет дослідження – мовні засоби репрезентації концептів *HUMAN* (ЛЮДИНА) та *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) у художніх текстах зазначеного вище автора.

Мета дослідження полягає у створенні електронного навчального посібника на тему «ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТОСФЕРИ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ ГОЛЛІ ДЖЕКСОН».

Згідно поставленої мети дана кваліфікаційна робота потребує вирішення таких завдань:

- 1) проаналізувати теоретичні основи поняття «концепт» та «концепт», «концептосфера» і «художній концепт»;
- 2) розглянути особливості репрезентації концептів у мові та художньому тексті;
- 3) виявити жанрові та стилістичні особливості творчості Голлі Джексон;

4) провести концептуальний аналіз творів письменниці, зосередившись на концептах *HUMAN* (ЛЮДИНА) та *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ), та визначити мовні засоби репрезентації зазначених концептів;

5) створити електронний посібник, на основі матеріалу, який аналізується

Методи дослідження. У даній роботі були використані лінгвістичні методи (описовий, порівняльний), літературознавчі методи (метод систематизації та узагальнення літературно-критичного досвіду, проблемно-описовий метод) когнітивні методи (метод концептуального аналізу), принципи культурноісторичної школи, принципи психологічної школи.

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні уявлень про природу концептів як складників мовної картини світу, а також у розширенні знань про особливості їхньої лінгвокогнітивної репрезентації в художньому дискурсі. Дослідження сприяє розвитку актуального напрямку сучасної лінгвістики – когнітивного аналізу художніх текстів, зокрема англomовної молодіжної прози. Запропоновані підходи до аналізу концептів можуть бути використані в подальших дослідженнях у сфері когнітивної лінгвістики, стилістики та літературознавства.

Практичне значення полягає в можливості застосування результатів дослідження у навчальному процесі, зокрема під час викладання курсів з когнітивної лінгвістики, стилістики, аналізу художнього тексту та інтерпретації дискурсу. На основі отриманих результатів розроблено електронний навчальний посібник для самостійної роботи студентів, який може бути використаний як додатковий дидактичний матеріал у закладах вищої освіти філологічного профілю.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку літератури (81 позиція). Загальний обсяг роботи – 88 сторінки, з яких основного тексту – 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ ЯК ЛІНГВІСТИЧНОЇ ОДИНИЦІ

1.1. Поняття концепту та його особливості

Наприкінці минулого століття з'явилася нова мовознавча дисципліна – лінгвоконцептологія, що призвело до широкого вживання поняття «концепт» у таких науках, як лінгвістика тексту, когнітивна семантика, лінгвокультурологія, психолінгвістика, когнітивістика, семантика, міжкультурна комунікація та багато інших галузей. Дослідження “conceptus”, розпочате ще в епоху Середньовіччя, призвело до сучасного розуміння концепту науковцями як поняття, пов'язаного з ментальністю.

У лінгвістичній літературі концепт розглядається як універсальна сутність, що формується у свідомості на основі безпосереднього чуттєвого досвіду та взаємодії людини з предметами (З. Попова, І. Стернін). Він також вважається логічною категорією, через яку культура впливає на ментальний світ людини (Ю. Степанов та ін.), та основною експресивною одиницею національного менталітету (В. Колесов). У широкому розумінні концепт уособлює процес «кодування» індивідуальної ментальності представника певної культури, виражений у вербальному повідомленні за допомогою специфічних мовних засобів.

Матеріальною основою, виразником концепту є слово, а структура значеннєвих властивостей слова відображає основу структури концепту. Незаперечним для будь-якого підходу є те, що концепти належать свідомості і, на відміну від понять, містять не лише дескриптивні та категоріальні властивості, а й чуттєві та вольові, образні та досвідні властивості. Концепти не лише мисляться, а й переживаються; відомі лінгвісти розглядають концепти як щонайменше тривимірні утворення і розрізняють у них предметні компоненти – конкретний, поняттєвий і цілісний. Образний аспект концепту

включає зорові, слухові, дотикові, смакові та нюхові характеристики предметів, явищ і подій, які відображені в нашій пам'яті.

Поняттєвий аспект концепту включає спосіб фіксації концепту в мові, його значення, дефініцію, структуру, опис і порівняльні властивості з іншими концептами. Ціннісний (інтерпретаційний) аспект концепту характеризує значення цього ментального утворення як для окремої людини, так і для мовної спільноти в цілому.

Таким чином, концепт є багатограним поняттям, яке відіграє ключову роль у різних наукових дисциплінах, допомагаючи розуміти та аналізувати, як люди організовують та інтерпретують свій досвід і світ навколо них.

Поняття концепту має різні тлумачення залежно від наукової дисципліни та підходу дослідників.

У сучасній лінгвістиці існує три основні підходи до розуміння поняття «концепт»: лінгвістичний, когнітивний та культурологічний. Прихильники першого підходу розглядають концепт як алгебраїчне представлення значення і приписують йому весь семантичний потенціал слова з його конотативними елементами [72, с. 193].

Представники когнітивного підходу розуміють концепти як ментальні феномени, тобто оперативні семантичні одиниці пам'яті, ментальні лексичні системи[41, с. 50].

Науковці, які підтримують культурологічний підхід вважають, що концепти є осередком культури в ментальному світі людини, а їхніми визначальними характеристиками є культурні знання, які вони передають. Згідно з цією теорією, ця мовна універсалія визначається як базова одиниця культури [52, с. 220].

Філософ І.Кант розрізняв «поняття» (концепти) та «інтуїції». Поняття, на його думку, є абстрактними ідеями, які ми використовуємо для організації нашого досвіду. Він стверджував, що концепти є необхідними для розуміння світу, але вони самі по собі не можуть дати нам знання без інтуїцій (сенсорного досвіду) [34, с.10].

На думку В. Іващенко, «концепт» – це «згусток культури у свідомості людини», що фіксує історичний досвід, ментальність і культурні традиції [33, с. 204]). Він має три основні шари: актуальний зміст, асоціативний зміст і внутрішню форму.

В працях Л. Виготський поняття «концепт» розглядається як «це продукт свідомості, який відображає зв'язок між пізнавальними процесами, мовою і суспільними умовами. Він формується через узагальнення досвіду та взаємодію індивіда з культурою» [15, с. 138].

Згідно з міркуваннями В. Жайворонок, поняття «концепт» пов'язане з мовною проекцією: «мовні одиниці часто функціонують не лише як слова-іменники з одним або кількома мовними значеннями, а й як слова-концепти, що є носіями узагальнених культурних значень (смислів)» [26, с. 73].

Вчена О. Селіванова трактує концепти як «специфічні способи», певним чином організовані та сконструйовані в колективній чи індивідуальній концептуальній системі» трактує як «епістемічно-когнітивну структуру свідомості» [57, с. 91].

Порівняння підходів

Автор	Тлумачення концепту
Ю. С. Степанов	Концепт – це «згусток культури», що складається з базового, асоціативного змісту та внутрішньої форми.
І. Кант	Концепт – це загальне уявлення, що формується через абстрагування.
Л.С. Виготський	Концепт виникає у процесі навчання і є продуктом когнітивної діяльності.
В. І. Карасик	Концепт – це відображення мовної картини світу, яке фіксує культурно значущу інформацію

З огляду на вищевикладене можемо зробити висновок, що поняття концепту можна розглядати як багатовимірне, оскільки воно охоплює когнітивний, мовний, культурний, психологічний і філософський аспекти. Його розуміння залежить від цілей і методології конкретної дисципліни.

Усі наведені вище визначення не є взаємовиключними, вони лише підкреслюють різні способи формування концептів.. Незважаючи на розбіжності у визначеннях серед дослідників, більшість з них погоджуються з деякими основними характеристиками концептів: 1) концепти є одиницями свідомості і є результатом когнітивних процесів людини; 2) у більшості випадків схема репрезентації концептів забезпечується мовою; 3) аналіз мовних засобів, за допомогою яких виражаються концепти, дозволяє виявити зміст і структуру даного концепту.

Відтак, існує три типи концептів: текстові, художні та культурні. Слід зазначити, що в лінгвістиці не існує єдиної класифікації концептів, яка могла б слугувати керівним принципом. Перший тип мовної універсалії – текстовий концепт – розглядається як «мовно-мисленнєва конструкція змістового плану, що характеризується багатозначністю та надкатегоричністю, яка на текстовому рівні передбачає певний набір ознак метаобразу художнього твору для його подальшого смислового наповнення» [5, с. 39].

Художній концепт – це один з типів концептів, який відіграє важливу роль у мистецтві та літературі. Він представляє собою універсальну сутність, що формується в свідомості людини на основі естетичного досвіду та взаємодії з художніми творами. Художній концепт включає в себе різноманітні елементи, такі як образи, символи, метафори та інші виражальні засоби, які допомагають передати глибинний зміст і емоційний настрій твору.

За словами В. Ніконова, що художні концепти мають суттєві відмінності від нехудожніх як за змістом, так і за способом їхнього вираження. Вони характеризуються багатовимірністю і багатокомпонентністю, що зумовлено високою інформативною насиченістю [44, с. 11].

Структура художнього концепту включає кілька взаємопов'язаних рівнів. На предметно-почуттєвому рівні містяться базові знання про абстрактні феномени, які мають денотативний характер. Образно-асоціативний рівень відображає авторські асоціації, через які розкривається специфіка світобачення та додається конотативна інформація. Смисловий

рівень формується за рахунок асоціацій, породжених індивідуально-авторськими смислами.

Особливості художнього концепту, за визначенням Л. Губи, можна описати наступним чином:

1) Індивідуалістичність: Художній концепт є унікальним для кожного автора, відображаючи його особисті переживання, світогляд та творчий стиль.

2) Особистісність: Концепт формується на основі особистого досвіду та внутрішнього світу автора, що робить його глибоко індивідуальним.

3) Розмитість: Художній концепт часто не має чітких меж і може бути інтерпретований по-різному, залишаючи простір для різноманітних тлумачень.

4) Психологічна складність: Концепт включає в себе складні психологічні елементи, такі як уявлення, почуття, емоції та вольові прояви, що робить його багатограним та глибоким.

5) Художня асоціативність: Концепт виникає на основі художньої асоціативності, коли різні елементи твору (образи, символи, метафори) взаємодіють та створюють цілісне враження.

6) Культурний та емоційний досвід: Чим багатший культурний та емоційний досвід автора, тим глибші та просторіші його концепти. Це дозволяє автору створювати більш складні та багатошарові твори[23, с. 617].

Таким чином, художній концепт є не лише засобом відображення реальності, а й інструментом вираження унікального авторського бачення, що інтегрує в собі раціональні, емоційні та символічні елементи.

Культурні концепти – це «ключові слова культури», які безпосередньо пов'язані з цінностями, ідеалами та установками етносу і функціонують як визначальні ментальні утворення, що максимально відображають особливості національної ідентичності та світосприйняття [54, с. 243]. Крім того, слід враховувати, що культурно-специфічні концепти завжди ризикують мати різний рівень значущості для різних носіїв мови. Можна зробити висновок, що

концепти є способом відображення когнітивної діяльності суб'єкта і характеризуються низкою визначальних ознак і функцій.

Варто зазначити, що у сучасному світі де інформаційні потоки переплітаються з культурними кодами, а наукові досягнення формують нові способи сприйняття реальності, важливим є поняття концептосфери.

Концептосферою називають упорядковану сукупність концептів, які існують у свідомості індивіда або певної групи та об'єднані за певною ознакою. Концептосферою також називають специфічний спосіб організації системи художніх концептів, представлених у творчості митця (наприклад, художника чи письменника) [42, с. 118]. Вивченням національних, колективних, мистецьких та індивідуальних концептуальних полів займається також концептуалізм – наука, що виникла в межах культурології.

Науковець А. Огар розглядає концептосферу як синтез різних типів концептів (від бінарних до концептуальних рядів або кластерів), які утворюють концептуальний домен. Сукупність доменів утворює концептосферу [46, с. 246]. М. Полюжин вважає, що джерелом формування концептів є когнітивна діяльність людини. «концептосфера- це простір ментальних образів, що репрезентують структуровані знання людини» [52, с. 221].

Крім того, концептосфера є високоорганізованою. Концепти, що утворюють концептосферу, вступають у системні відношення подібності, відмінності та ієрархії з іншими концептами відповідно до їхніх індивідуальних характеристик.

Концептуальне поле або ж концептосфера має тенденцію до постійного збагачення. Письменники, поети, представники фольклору та люди певних професій роблять значний внесок у збагачення концептуального поля мови. З цієї причини деякі дослідники розглядають концептуальне поле мови як концептуальне поле культури. Як безмежною є наша свідомість, так безмежним є і концептуальне поле. Порівняння концептуальних полів показує, що вони є характерними ознаками культури, частиною якої є. Якщо основною

причиною відмінностей між концептуальними полями є різноманітність об'єктивного світу, відображеного у свідомості, то причиною схожості є єдність людських когнітивних принципів. Концепти, що входять до того чи іншого концептуального поля, відрізняються не тільки своїм конкретним змістом, але й місцем в ієрархічній системі, характером зв'язків з іншими концептами, ступенем актуальності та засобами їх вербалізації. Це концепти, які фіксують відмінності в культурному досвіді різних країн.

Узагальнюючи, можемо сказати, що концепти слугують сполучною ланкою між мовою, дійсністю та поняттями і містять у собі значення слів та їхній екстралінгвістичний (когнітивний) фон. Сьогодні існує багато методів теоретичного викладу та типологічної класифікації концептів. Однак виділяють три типи концептів: текстові, культурні та художні. Саме останній відіграє вирішальну роль у художньому дискурсі, оскільки розкриває особливості розмаїття світоглядів окремих авторів і водночас активізує художні враження, які формують словесний концепт.

1.2. Репрезентація концепту в мові

Репрезентація концепту в мові є складним і багатограним процесом, який включає використання різних мовних засобів для передачі та інтерпретації концептуальних ідей. Концепти, як універсальні сутності, що формуються в свідомості людини, потребують вербалізації для того, щоб стати зрозумілими та доступними для інших. Цей процес охоплює лексику, синтаксис, семантику, метафори, символи та прагматику.

Концепт, за визначенням Л. Губа, – це «основна одиниця культури в свідомості людини», яка поєднує когнітивні, емоційні й культурні складові. Іншими словами, концепт є ментальною сутністю, яка структурує наші знання про світ і передається через мову[23, с. 619].

Дж. Лакофф та М. Джонсон у своїй праці “Metaphors We Live By” наголошують, що концепти є базовими елементами мислення й сприйняття

світу, а мова слугує основним інструментом їх матеріалізації. Репрезентація концептів у мові відбувається через різні рівні мовної системи: лексичний, фразеологічний, метафоричний, граматичний і текстовий [78, с. 143].

Варто дати тлумачення поняттю репрезентація. Репрезентація (від лат. “representatio” – «представлення») – це процес або результат представлення, відображення або вираження одного об'єкта (явища, ідеї) за допомогою іншого, зокрема через мову, образи, символи або знаки. У когнітивній лінгвістиці репрезентація розглядається як спосіб передачі концептуального змісту через мовні засоби [42, с.10].

У філософії репрезентація означає представлення об'єктів, ідей або понять у свідомості або зовнішній реальності. І. Кант стверджував, що наше пізнання світу можливе через «репрезентації» феноменів. У семіотиці, як зазначав Чарльз Пірс, репрезентація пов'язана зі знаком, що передає інформацію про певний об'єкт (реальний чи абстрактний) [34, с.270].

У лінгвістиці репрезентація розуміється як спосіб відображення концептів через мовні засоби. Дж. Лакофф і М. Джонсон пояснювали репрезентацію як процес організації ментальних структур за допомогою мови, зокрема через метафори, метонімії та інші когнітивні механізми [78].

Репрезентація у психології стосується ментальних образів, які людина створює, щоб уявляти й осмислювати зовнішній світ. Наприклад, репрезентація ідеї «дому» може включати образи будівлі, почуття безпеки й спогади.

Культурологія та соціологія ототожнює репрезентацію як культурні цінності, норми й ідеї виражаються в текстах, символах, мистецтві, політичному дискурсі тощо. Це може бути репрезентація гендеру або етнічності у мас-медіа

Необхідно підкреслити, що отримати доступ до концепту найкраще через засоби мови. Слова для формування та існування концептів у принципі не потрібні. Вони потрібні для повідомлення концептів, їх обговорення, а також вони є одним із джерел їх формування у свідомості людини.

Щоб обмінятися концептами та їх поєднаннями як результатами розумової діяльності, необхідно ці концепти вербалізувати, тобто назвати, висловити мовними знаками, замістити знаками.

Для часто обговорюваних концептів є системні одиниці, які мовець може використовувати, підібравши необхідну одиницю з наявних у мові. Для більш рідко експлікованих, системно не номінованих концептів, для індивідуально-авторських можуть бути необхідні розгорнуті словосполучення і навіть тексти – наукові, енциклопедичні, дефініційні.

Теоретично одне й те саме слово може в різних комунікативних умовах репрезентувати, репрезентувати в мовленні різні ознаки концепту – залежно від комунікативних потреб, від обсягу, кількості та якості тієї інформації, що її мовець хоче передати в даному комунікативному акті.

Коли концепт отримує мовне вираження, то ті мовні засоби, які використані для цього, виступають як засоби вербалізації, мовної репрезентації, мовного представлення концепту. Концепт репрезентується в мові:

- 1) Готовими лексемами і фразеологічними поєднаннями зі складу лексико-фразеологічної системи мови, що мають «відповідні до випадку» семанти й окремі семи різного рангу (архісеми, диференціальні семи, периферійні (потенційні, приховані);
- 2) Вільними словосполученнями;
- 3) Структурними та позиційними схемами речень, що несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти);
- 4) Текстами або сукупностями текстів (за необхідності експлікації або обговорення змісту складних, абстрактних або індивідуально-авторських концептів) [40, с.40].

Мовний знак репрезентує концепт у мові, у спілкуванні. Слово репрезентує концепт не повністю – воно своїм значенням передає кілька основних концептуальних ознак, релевантних для повідомлення. Слово є засобом доступу до концептуального значення, і, отримавши через слово цей

доступ, ми можемо під'єднати до розумової діяльності й інші концептуальні ознаки (що існують у значенні як периферійні, приховані, ймовірнісні, асоціативні семи). Слово, таким чином, як і будь-яка номінація, – це ключ, що відкриває для людини концепт як одиницю розумової діяльності і робить можливим скористатися ним у розумовій діяльності [25, с.118].

У мові один і той самий концепт репрезентований найрізноманітнішими словами, синонімами, симілярами, семами до складу окремих семем, дефініціями в різних словниках, типовими пропозиціями у висловлюваннях, текстах, присвяченими експлікації тих чи інших концептів.

Як вже було зазначено, репрезентація концепту в мові є складним і багатогранним процесом, який включає використання різних мовних засобів для передачі та інтерпретації концептуальних ідей. Концепти, як універсальні сутності, що формуються в свідомості людини, потребують вербалізації для того, щоб стати зрозумілими та доступними для інших. Цей процес охоплює лексику, синтаксис, семантику, метафори, символи та прагматику.

Когнітивна семантика розглядає концепти як ментальні структури, які формуються на основі досвіду та когнітивних процесів. Концепти часто виражаються через метафори, які допомагають передати складні ідеї через порівняння з більш зрозумілими поняттями [58]. Наприклад, «життя – це подорож». Концепти можуть бути представлені у вигляді фреймів, які включають набір пов'язаних елементів та їх взаємодій. В свою чергу концепт «ресторан» може включати елементи, такі як «стілці», «стільніці», «офіціанти» та «їжа». Концепти часто формуються на основі прототипів – центральних прикладів категорій, які слугують основою для категоризації. Наприклад, «голуб» може бути прототипом категорії «птахи».

Лінгвістика тексту розглядає концепти в контексті текстуальної структури та взаємодії між різними елементами тексту. Концепти виражаються через текстові структури, такі як речення, абзаци та розділи, які допомагають організувати та передати концепти в логічній та зрозумілій формі. Концепти можуть бути представлені через взаємодію між різними

текстами та контекстами. Зокрема, цитування або посилення на інші тексти можуть допомогти уточнити та розширити значення концепту. Концепти формуються в процесі діалогу та взаємодії між різними голосами та перспективами. Як-от, діалог між персонажами в літературному творі може допомогти розкрити концепт.

Психолінгвістика вивчає, як концепти формуються та виражаються в мові на основі психологічних процесів. Концепти формуються на основі особистих конструктів – індивідуальних способів інтерпретації та передбачення подій [19, с.180]. Приміром, концепт «успіх» може бути різним для кожної людини залежно від її досвіду та цінностей. Концепти можуть бути представлені у вигляді когнітивних схем, які організовують інформацію та досвід в певній структурі. Зокрема, схема «ресторан» може включати очікування щодо обслуговування, меню та атмосфери. Концепти часто включають емоційні компоненти, які впливають на їх інтерпретацію та вираження. Концепт «любов» може бути пов'язаний з різними емоціями, такими як радість, тривога або ностальгія.

Соціолінгвістика розглядає концепти в контексті соціальних взаємодій та культурних норм. Концепти формуються та виражаються в різних соціальних контекстах, таких як сім'я, школа, робоче місце тощо [Там само]. Наприклад, концепт «увага» може мати різне значення в різних соціальних контекстах. Концепти часто відображають культурні цінності та норми, які впливають на їх інтерпретацію та вираження. Зокрема, концепт «свобода» може мати різне значення в різних культурах. Концепти можуть бути пов'язані з соціальними ролями та очікуваннями. Концепт «лідерство» може бути пов'язаний з певними очікуваннями щодо поведінки та відповідальності.

Семантичні мережі представляють концепти у вигляді графів, де вузли відповідають концептам, а зв'язки – семантичним відносинам між ними. Концепти представлені як вузли, які з'єднуються зв'язками, що відображають семантичні відносини, такі як синонімія, антонімія, гіпонімія тощо. Концепти можуть бути організовані в ієрархічні структури, де більш загальні концепти

знаходяться на верхніх рівнях, а більш конкретні – на нижніх. Концепти можуть бути пов'язані через асоціативні зв'язки, які відображають їх взаємозв'язок та взаємодію.

Репрезентація в мові охоплює різноманітні способи вираження концептів через мовні засоби. Науковці пропонують кілька підходів до класифікації видів репрезентації, залежно від механізмів, засобів та функцій мови.

Науковиця В. Літяга виділяє такі основні види репрезентації в мові:

1. Знакова репрезентація. Вона базується на уявленні мови як знакової системи, де кожен мовний знак має план вираження (форму) та план змісту (значення). Наприклад, слово «дерево» є знаком, що символізує концепт рослини з певними властивостями. Цей тип репрезентації закладає основи для розуміння мови як інструмента семіотичної взаємодії між мовцями.

2. Метафорична репрезентація. Метафорична репрезентація дозволяє переносити характеристики одного концепту на інший. Наприклад, у вислові «Час – це гроші» концепт часу репрезентується через економічний концепт, підкреслюючи його цінність та обмеженість.

3. Метонімічна репрезентація. Метонімія, як і метафора, є важливим засобом когнітивної репрезентації. Метонімія базується на суміжності концептів у межах однієї когнітивної моделі. Наприклад, у фразі «з'їсти тарілку супу» концепт супу репрезентується через посуд.

4. Символічна репрезентація. Символи, як культурно обумовлені знаки, також відіграють важливу роль у репрезентації концептів. Символи мають умовний характер і значення, яке формується в культурному контексті. Наприклад, голуб є символом миру в західній культурі.

5. Лексична репрезентація. Слова та словосполучення є основними інструментами передачі концептуальної інформації. Наприклад, концепт «свобода» репрезентується через слова «воля», «незалежність».

6. Фразеологічна репрезентація. Фразеологізми як засоби фіксованого мовного вираження концептів. Наприклад, фразеологізм «білий ворон» репрезентує концепт унікальності або незвичайності.

7. Граматична репрезентація. Граматичні категорії як засоби репрезентації базових когнітивних концептів. Граматичні форми часу, числа, роду дозволяють точно виражати відношення між об'єктами. Наприклад, форма майбутнього часу («буду працювати») репрезентує концепт майбутньої дії[41, с.51].

З огляду на вищевикладене можемо зробити висновок, що різноманітні види репрезентації концептів у мові відображають багатство і гнучкість мовної системи. Вони демонструють, як мова не тільки описує реальність, але й структурує наше мислення, визначає наше сприйняття світу та сприяє збереженню культурних цінностей. Наукові підходи до вивчення репрезентації дозволяють глибше зрозуміти механізми взаємодії мови, мислення та культури.

1.3. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичного дослідження

Концептуальний аналіз є важливим методом у когнітивній лінгвістиці, спрямованим на вивчення концептів як основних одиниць мислення, що структурують знання людини про світ і репрезентуються через мову. Даний метод дозволяє дослідити зв'язок між мовними засобами, когнітивними процесами та культурними особливостями.

Концептуальний аналіз спрямований на дослідження концептів – основних когнітивних одиниць, що структурують знання людини про світ. Як зазначають Ю. Степанов та О. Селіванова, концепти є своєрідними «одиницями мислення», які організовують уявлення про реальність та виражаються через мовні засоби [57,с. 503].

Враховуючи, що дослідження певного концепту або концептуальної сфери, здійснюється через аналіз результатів когнітивної діяльності.

Методологія концептуального аналізу залежить від розуміння та вміння конструювати концепти. Серед дослідників існують протилежні погляди на побудову концептів:

Отже, концептуальний аналіз – це фіксований спосіб пояснення концептів. Концептуальний аналіз у дослідженнях може ґрунтуватися як на аналізі даних лексичних ресурсів, так і на аналізі експериментальних даних. Вивчення лексичних ресурсів є важливою частиною дослідження будь-якого мовного матеріалу. Це пов'язано з тим, що саме лексичний матеріал допомагає сформувати основні уявлення про дійсність та мовні засоби її репрезентації.

Проаналізувавши низку існуючих робіт у рамках когнітивної лінгвістики, А. Загнітко виділила три концептуальні напрямки аналізу. Перший – вивчення складних ментальних утворень, таких як думка і знання, з опорою на життєвий досвід уявних співрозмовників. Другий – той самий предмет дослідження, але він базується на читацькому розумінні та науковому знанні мови і ґрунтується на парі мовець-слухач. Третій – це дослідження будь-якого мовного матеріалу і базується на інтроспективному аналізі, що поєднує низку методик [20, с. 81].

Вчена А. Коцова описує методику концептуального аналізу, що ґрунтується на структурних особливостях концептів. На думку цієї вченої, ядром є словникове значення певної лексики, яке є найкращою можливістю для з'ясування змісту концепту та визначення особливостей його мовного вираження. Периферією є суб'єктивний досвід, різні прагматичні елементи лексики, конотації та відтінки [37, с. 124].

Лінгвістична наука пропонує два основні підходи до аналізу концепту, які можна розділити на «відсистемний» та «відтекстовий» підходи:

1. Відсистемний підхід. Цей підхід полягає в лексикографічному описі ключових слів – експлікаторів концепту, а також у розгляді відношень між експлікаторами в межах контексту. Найбільш поширені прийоми і методи аналізу лексичного концепту включають:

1) Аналіз значень ключового слова на основі словникових тлумачень. Цей метод передбачає вивчення значень ключового слова за допомогою словників та інших лексикографічних джерел.

2) Вивчення багатозначності слів у процесі їх розвитку. Дослідження того, як значення слова змінювалося з часом, допомагає зрозуміти його багатозначність та еволюцію.

3) Аналіз фразеологічних одиниць. Вивчення фразеологічних одиниць, в які входить досліджуване ключове слово, дозволяє характеризувати первинні уявлення про явище, представляти бачення світу та національну культуру.

2. Відтекстовий підхід

Цей підхід полягає в аналізі концепту в тексті. В рамках цього підходу дослідники реалізують кілька завдань:

1) Виявлення кола лексичної сполучуваності ключового слова. Це включає суцільну вибірку слів, з якими поєднується ключове слово, що дозволяє встановити найважливіші риси відповідного концепту. Побудова текстових полів. Визначення текстових полів, в яких концепт втілюється, допомагає зрозуміти контекст, в якому використовується ключове слово.

2) Аналіз семантичного розвитку слів-репрезентантів концепту. Дослідження того, як значення слів-репрезентантів концепту змінювалося з часом, допомагає зрозуміти їх семантичний розвиток.

Ці підходи дозволяють комплексно досліджувати концепти, використовуючи різні методи та прийоми аналізу [71].

У процесі концептуального аналізу необхідно враховувати, що, крім експліцитного знання, існує ще й імпліцитне знання, зумовлене специфікою тексту. Це означає наявність певної естетичної інформації, авторської точки зору, суб'єктивної експресії та емоційності. Така концептуальна інформація зазвичай знаходиться в прихованому смисловому полі тексту і називається автором підтекстом. Підтекст включає як власне невербальні смисли, так і

невербальні та вербальні латентні смисли, що беруть участь у співтворчості читача (слухача).

У процесі аналізу концептів, з точки зору А. Андрусь, необхідно враховувати когнітивну структуру пропозицій. Пропозиція є «особливою структурою репрезентації знань», оскільки формується на основі різних комбінацій однорідних елементів, у яких відбивається інтерпретація концепту [3, с. 13]. Носіями цього знання в текстах зазвичай є «предикати», такі як дієслова, прислівники та прикметники.

Метод концептуального аналізу є надзвичайно корисним для виявлення культурної специфіки мовлення. Кожна культура має свої унікальні концепти, які відображають її цінності, традиції та світогляд. Наприклад, у західній культурі концепт «свобода» часто асоціюється із правами особистості, тоді як у східній – із внутрішньою гармонією.

Концептуальний аналіз також має міждисциплінарний характер, адже його результати важливі не лише для лінгвістики, але й для когнітивної психології, культурології, антропології та соціології [30]. Метод дозволяє інтегрувати знання з різних сфер, забезпечуючи комплексний підхід до вивчення мови. Завдяки цьому дослідники можуть аналізувати, як концепти формуються у свідомості людини, як вони змінюються з часом і як їхній вплив проявляється у різних мовних та культурних контекстах.

Застосування концептуального аналізу є особливо ефективним у дослідженні художніх текстів, політичних дискурсів та реклами. У літературі цей метод дозволяє розкривати авторський задум і символічні образи, які відображають ключові концепти твору. У політичній комунікації концептуальний аналіз допомагає зрозуміти, як мова впливає на формування громадської думки, наприклад, через використання концептів «справедливість» чи «прогрес». У рекламі цей метод дозволяє аналізувати, як концепти, такі як «успіх» чи «краса», використовуються для створення емоційного зв'язку зі споживачем.

Серед інших переваг концептуального аналізу варто відзначити його адаптивність до різних типів текстів та завдань. Метод можна використовувати для аналізу семантики слів, метафор, стилістичних особливостей текстів, а також для дослідження міжмовних відмінностей у репрезентації концептів.

Концептуальний аналіз, попри його численні переваги, має також низку недоліків, які обмежують його застосування або ускладнюють реалізацію досліджень. Одним із головних недоліків є його складність і трудомісткість. Цей метод потребує глибоких знань із різних дисциплін, таких як лінгвістика, когнітивна психологія, культурологія та філософія.

Ще одним недоліком є суб'єктивність. Інтерпретація концептів часто залежить від позиції дослідника, його знань, досвіду та культурного бекграунду [72, с. 346]. Це може призводити до різночитань і суперечливих висновків, особливо якщо дослідники працюють із текстами, що мають багатозначність або культурно специфічні елементи.

Методологічні труднощі також є значним викликом. Концептуальний аналіз потребує чітко визначених процедур і критеріїв для аналізу, але у багатьох випадках ці критерії можуть бути розмитими.

Ще одним недоліком є обмеженість застосування результатів. Хоча концептуальний аналіз є цінним у дослідницькому та академічному середовищах, його результати не завжди легко інтегрувати у практичні завдання.

Крім того, концептуальний аналіз часто фокусується на культурно-специфічних аспектах, що може ускладнити порівняння концептів у різних мовах або культурах. Наприклад, поняття, що є ключовими для однієї культури, можуть бути малозрозумілими або взагалі відсутніми в іншій. Це обмежує можливості для глобальних досліджень та інтерпретацій.

Таким чином, хоча концептуальний аналіз є потужним інструментом у дослідженні мови, його використання потребує обережного підходу та

врахування можливих обмежень. Це дозволяє мінімізувати недоліки методу та забезпечити отримання надійних і достовірних результатів.

Літературні твори є багатим джерелом для концептуального аналізу, оскільки вони насичені метафорами, символами та асоціаціями, які відображають глибинні сенси.

Концептуальний аналіз є ефективним методом дослідження літературних текстів, оскільки дозволяє розкрити глибокі смисли, закладені в художніх образах, символах та мовних засобах. У літературі концепти є важливим інструментом для передачі авторських ідей, емоцій та культурного контексту [35, с. 11]. Застосування концептуального аналізу до літературних текстів дозволяє не лише дослідити смислову структуру твору, а й зрозуміти, як через мову формуються уявлення про світ, суспільство і людину.

Перш за все, концептуальний аналіз допомагає виявити ключові концепти твору, які є носіями основної ідеї автора. Наприклад, у романі «1984» Джорджа Орвелла центральними концептами є «контроль», «свобода», «істина» і «страх».

Окрім виявлення концептів, концептуальний аналіз дозволяє простежити їхню динаміку в тексті. У літературних творах концепти можуть змінюватися залежно від контексту, персонажів чи сюжету.

Застосування концептуального аналізу також включає дослідження мовних засобів, за допомогою яких реалізуються концепти у тексті. Це можуть бути метафори, порівняння, епітети чи символи [Там само].

Особливу роль відіграє концептуальний аналіз у дослідженні символіки літературних творів. Символи є потужними носіями концептів, оскільки вони здатні передавати багатозначні смисли, збагачуючи текст. Наприклад, у поезії Тараса Шевченка концепт «Україна» часто символізується через образ матері, степу або кобзаря, що втілює ідеї свободи, національної ідентичності та боротьби за справедливість.

Ще однією важливою перевагою концептуального аналізу є можливість виявлення інтертекстуальних зв'язків. Багато літературних творів спираються

на раніше створені концепти, адаптуючи їх до нового контексту. Наприклад, концепт «герой» у творах Гомера, Данте чи Шекспіра набуває різних форм, але водночас зберігає певні універсальні характеристики.

Концептуальний аналіз також дозволяє враховувати культурно-історичний контекст літературного твору. Наприклад, у текстах епохи романтизму центральними концептами часто є «природа», «свобода» і «почуття», тоді як для модерністських творів характерні концепти «абсурд», «розгубленість» і «пошук сенсу».

Окрім аналізу художніх образів, метод дозволяє досліджувати ідеологічні чи соціальні аспекти тексту. Наприклад, у антиутопіях концепти «держава», «влада» і «особистість» часто досліджуються через протиставлення індивідуального та колективного, показуючи вплив системи на людину.

Узагальнюючи, можемо сказати, що концептуальний аналіз є потужним інструментом лінгвістичного дослідження, який дозволяє глибше зрозуміти значення слів та концептів. Незважаючи на деякі недоліки, такі як складність методології та суб'єктивність, цей метод залишається важливим для дослідження мови та літератури. Застосування концептуального аналізу до літературних текстів дозволяє глибше зрозуміти, як автори використовують мову для створення образів, передачі емоцій та ідей.

1.4. Роль концептів у створенні художнього світу романів

Концепти в літературі – це глибокі культурні, філософські, соціальні та емоційні ідеї, які автори використовують для формування своїх творів. Вони відображають основні теми, мотиви та світогляд, через які можна розкрити внутрішній зміст твору і створити художній світ. У романах концепти відіграють важливу роль у створенні складної і багатошарової літературної реальності.

Концепти відіграють вирішальну роль у створенні художнього світу романів, забезпечуючи глибину, складність і багатозначність літературних творів. Розглянемо їхню роль більш детально:

За словами С. Слухай, художній концепт можна визначити як літературознавчу категорію, яка через художні твори узагальнює й перетворює етноментальний досвід суспільства на інтелектуальні, духовні, психоемоційні та інші складові особистості. Ця категорія ідеально моделює аксіологічні пріоритети потенційного реципієнта й формує його образно-смыслову та когнітивну парадигму через призму індивідуально-авторської картини світу [61, с. 463].

У контексті створення художнього світу романів концепти відіграють роль ключових елементів, які не лише відображають внутрішні переконання автора, але й формують сприйняття світу для читача.

У своїх наукових доробках вчена А. Мартинюк виділяє:

1. Концепти як основа світобудови: У романах концепти визначають структуру та організацію художнього світу. Вони можуть бути етичними (наприклад, концепти добра і зла), культурними (тема національної ідентичності, традицій) або філософськими (концепти свободи, існування, часу). Кожен концепт розкривається через персонажів, їхні вчинки, діалоги і розвиток сюжету.

2. Роль у розвитку персонажів: Концепти визначають не лише фізичне середовище, а й внутрішній світ персонажів. Наприклад, концепт честі може формувати моральний код героя, а концепт війни – його світогляд та ставлення до життя. Персонажі можуть взаємодіяти з концептами по-різному: приймати їх, відкидати, змінювати.

3. Міжкультурні концепти: У багатьох романах важливу роль відіграють різні культурні концепти, що допомагають розкрити відмінності в сприйнятті світу між персонажами з різних соціальних або етнічних груп. Це дозволяє поглибити конфлікти і динаміку у романі.

4. Формування атмосфери і тональності твору: Концепти також визначають атмосферу роману, сприяють створенню певної тональності: трагічної, комічної, романтичної, антиутопічної тощо. Наприклад, концепти смутку або надії можуть задавати емоційний фон твору [42, с. 10].

Таким чином, концепти є не лише носіями смислів, а й важливими структурними елементами художнього світу, які впливають на розвиток сюжету, взаємодію персонажів і загальне сприйняття роману [2, с. 218].

Художні концепти мають безліч варіантів реалізації, оскільки вони функціонують у межах художньої асоціативності. Оскільки ця асоціативність залежить від індивідуальних особливостей людини, один і той самий художній концепт може бути по-різному інтерпретований різними реципієнтами. У літературознавстві підкреслюється, що концепт реалізується як образний елемент структури художнього твору та як ментальна складова авторської картини світу. Художня картина світу, яка є унікальною для кожного автора, формується через реалізацію системи концептів, функціонування яких у творі можливе завдяки словесно-образному вираженню [20, с. 20].

Емоційне та смислове забарвлення концепту, яке автор передає, відображає особливості його сприйняття явищ, подій та фактів. Це відбувається внаслідок індивідуального переосмислення автором і проявляється через асоціації, образи, ідеї та мотиви, що виникають у його свідомості. Концепти є складовими картини світу людини і збагачуються індивідуальним наповненням та характеристиками. Основними складовими концепту можна вважати конотації, які служать смисловими маркерами. Такий підхід дозволяє повніше репрезентувати зміст і сенс концепту, закладений автором.

Концептуалізація дійсності здійснюється за допомогою мовних засобів і тісно пов'язана з людською суб'єктивністю, яка є ключовим параметром дослідження. Взаємозв'язок мови та реальності сприяє розумінню ролі мислення у процесах пізнання дійсності. У творчості письменника важливо

виділяти як домінантні, так і другорядні концепти, які свідчать про еволюцію його стилю та тематику творів.

Концепти утворюють певний культурний простір і служать проміжною ланкою між людиною та її розумінням світу. Вони формуються через особисту гносеологічну діяльність, яка ґрунтується на логічності, об'єктивності та емоційних елементах, таких як враження, асоціації та судження. Пізнавальна діяльність людини є маркером поліаспектної інтерпретації концепту, підтверджуючи індивідуальність сприйняття дійсності.

У творчості письменника важливо виділяти не лише основні концепти, які є найбільш виразними та наскрізними, а й другорядні, що можуть проявлятися в окремих творах. Ця диференціація свідчить про еволюцію авторського стилю та тематики, що відбувається на фоні значних змін у соціальному та духовному мисленні автора[5, с. 115].

Концепт є унікальним феноменом когнітивної діяльності, який формує певний культурний простір і служить зв'язком між людиною та її сприйняттям світу. Основною одиницею картини світу є концепт, що формується через особисту гносеологічну діяльність, яка базується на принципах логічності та об'єктивності, а також включає емоційні елементи – враження, асоціації та судження [5, с. 122].

Пізнавальна діяльність людини виступає маркером багатогранної інтерпретації концепту, що підтверджує індивідуальність сприйняття реальності. Огляд різних підходів до тлумачення художнього концепту дозволяє визначити його як ціннісно-смыслову одиницю свідомості автора, що представлена в тексті твору. Цей концепт відображає психоментальну та лінгвокогнітивну картину світу письменника, розкриває його суб'єктивне сприйняття дійсності та висвітлює основні орієнтири його життя і творчості

Таким чином, ми дійшли висновку, що концепти та їхня роль у передачі інформації про реальність у художніх творах є важливим аспектом літературної теорії та когнітивної науки. У цьому контексті взаємозв'язок мови

та реальності, а також індивідуальне сприйняття людини відіграють ключову роль у процесі пізнання дійсності.

Мова є основним засобом передачі інформації про реальність. Через мову людина сприймає та інтерпретує світ навколо себе. Концепти, як складові частини мови, стають унікальними феноменами когнітивної діяльності людини, утворюючи певний культурний простір, який є проміжною ланкою між людиною та її розумінням світу.

Концепти дозволяють авторам передавати складні ідеї та теми у доступній формі, створюючи багатогранний художній світ, який резонує з читачами. Наприклад, у романах письменників, таких як Толстой чи Достоевський, концепти використовуються для дослідження моральних та філософських питань, що дозволяє читачеві глибше зрозуміти людську природу та суспільні проблеми [56, с. 250].

Концепти є ціннісно-смісловими структурними одиницями свідомості письменника, які представлені у тексті художнього твору. Вони репрезентують психоментальну та лінгвокогнітивну картину світу автора, розкриваючи його суб'єктивне осмислення навколишньої дійсності та відображаючи духовну культуру людини.

Концепти можуть бути домінантними та другорядними. Домінантні концепти мають найвищий ступінь виявлення та є наскрізними у творчості письменника, тоді як другорядні можуть виявлятися лише у окремих творах. Така диференціація свідчить про авторську еволюцію стилю та тематику творів, що передують глибоким зсувам у соціальному, духовному та творчому мисленні письменника.

Науковець Н. Слухай ототожнює концептосферу як сукупність концептів, які функціонують у межах одного твору або творчості письменника. Вона дозволяє розглядати кожен текст як змістовну художню цілісність, членувати його на ключові та варіативні концепти та простежувати еволюцію письменницької творчості. Концептосфера є унікальною для

кожного художнього твору та особи письменника, відображаючи його стиль, манеру та світогляд [61, с. 448].

Як-от, у творчості письменників, таких як Франко чи Шевченко, концептосфера відображає їхнє бачення світу та суспільних проблем того часу. Через аналіз концептів можна зрозуміти, як ці письменники сприймали реальність та як вони передавали свої ідеї через художні твори.

У творчому доробку письменника важливо виокремлювати не тільки домінантні концепти, а й другорядні, які можуть виявлятися у межах одного або декількох творів. Така диференціація свідчить про авторську еволюцію стилю та тематику творів, що передують глибоким зсувам у соціальному, духовному та творчому мисленні письменника.

Приміром, у творчості письменниці Ольги Кобилянської домінантними концептами є теми жіночої долі та соціальної нерівності, тоді як другорядними можуть бути концепти свободи особистості та моральної відповідальності. Така диференціація дозволяє побачити, як письменниця розвивала свої ідеї та теми протягом творчого шляху.

Концепти в літературних творах, і зокрема в романах, є невід'ємною частиною побудови художнього світу. Вони не лише визначають структуру та настрій твору, але й стають потужним інструментом для розкриття персонажів, тем і конфліктів. Використовуючи концепти, автори формують культурні, соціальні та філософські контексти, через які передають глибину своєї ідеї, створюючи унікальний і багатогранний художній світ.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОНЦЕПТІВ У ТВОРЧОСТІ ГОЛЛІ ДЖЕКСОН

2.1. Творчий світ Голлі Джексон: жанрові та стилістичні орієнтири

Голлі Джексон – британська письменниця, відома передусім завдяки своїй серії підліткових детективів “*A Good Girl’s Guide to Murder*» [76] «Посібник з вбивств для хороших дівчат» [53]), Г. Джексон яка вміло поєднає детективний жанр із психологічною драмою та соціальною критикою. Її книги не просто розважальні історії про розслідування злочинів, а глибокі роздуми про те, як правда може бути прихована, як суспільство впливає на сприйняття реальності та які наслідки мають наші вчинки.

Творчість Голлі Джексон глибоко пов’язана з її життєвим досвідом, освітою та захопленнями, які вплинули на формування її як романістки.

Перш за все, важливим етапом у житті письменниці був її ранній інтерес до письма. Вона почала писати ще в підлітковому віці, а в п’ятнадцять років завершила свій перший роман. Хоча ця спроба не принесла їй успіху, вона стала важливим уроком і стимулом для подальшої роботи [74]. Цей ранній досвід допоміг Г. Джексон зрозуміти, що література – це її покликання. Вона навчилася працювати над собою, розвивати свій стиль і створювати історії, які захоплюють читача. Її рання пристрасть до письма також пояснює, чому вона так добре розуміє підлітків і їхні переживання – це аудиторія, для якої вона пише.

Ще одним важливим фактором стала освіта відомої письменниці. Вона навчалася в Ноттінгемському університеті, де вивчала літературну лінгвістику та творче письмо. Ці знання дали їй змогу глибше зрозуміти структуру тексту, психологію персонажів і техніки побудови сюжету. Її академічний бекграунд також допоміг їй створювати складні й багатошарові історії, які є характерними для її творчості [Там само]. Зокрема, у серії «Посібник з убивства для хорошої дівчинки» Г. Джексон використовує детективний жанр

не лише для розваги, але й для того, щоб дослідити складні теми людської природи та суспільства.

Місце народження та проживання також вплинуло на її творчість. Голлі Джексон виросла в Бакінгемширі – невеликому англійському містечку. Ця атмосфера провінційного життя відображена в її книгах: маленькі містечка з їхньою закритістю, плітками та прихованими секретами часто стають місцем дії її історій. Приміром, у «Посібнику з убивства для хорошої дівчинки» дія відбувається в маленькому містечку Літл-Кілтон, де кожен знає кожного, але водночас приховує власні таємниці. Це створює особливу напругу й атмосферу недовіри, яка є ключовою для детективного жанру.

Ще одним значущим аспектом є захоплення авторики детективами й кримінальними документальними фільмами. Вона з дитинства любила загадки та історії про злочини [Так само]. Це вплинуло на вибір жанру її творчості: вона пише детективи з напруженим сюжетом і несподіваними поворотами. Її книги поєднують класичні елементи детективного жанру (розслідування злочину, пошук доказів) із сучасним підходом до розкриття психології персонажів.

Окрім цього, Г. Джексон торкається важливих соціальних тем у своїх творах. У серії «Посібник з убивства для хорошої дівчинки» вона порушує питання расизму, насильства, наркотиків і моральної відповідальності. Ці теми показують її бажання не лише розважати читачів, але й змушувати їх замислюватися над важливими проблемами сучасного суспільства.

Немало важливо, що у творчості Голлі Джексон відчутно вкорінені впливи масової культури, яка визначає не лише спосіб подачі матеріалу, а й структуру сюжету, жанрове розмаїття та стилістику. Її романи – це приклад гібридного жанру, де переплітаються риси підліткової драми, психологічного трилера, класичного детектива та навіть соціального коментаря. Така багатогранність жанру дає можливість зацікавити широке коло читачів, задовольняючи потребу в інтризі, динаміці та емоційній насиченості.

Разом з тим, ця багатофункціональність – і сильна сторона, і потенційна складність. З одного боку, романи письменниці не просто обмежуються розслідуванням злочину: вони піднімають теми ідентичності, морального вибору, психологічної травми та впливу соціального тиску на підлітків. З іншого боку, прагнення охопити велику кількість тем і жанрових ознак може призводити до поверхового опрацювання деяких сюжетних ліній або до спрощення складних філософських питань з метою збереження уваги читача [81].

Цей баланс між глибиною та доступністю, роздумами та розвагою – характерна риса масової літератури в цілому. Голлі Джексон демонструє, що популярний текст може бути змістовним і багатовимірним – особливо коли в його основі лежать такі концепти, як *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*, які дозволяють одночасно створювати інтригу та досліджувати внутрішній світ персонажів. Проте залишається актуальним питання: чи не йде авторка на жертви глибиною аналізу заради емоційного сприйняття та темпу читання?

Варто зазначити, що на прикладі творів письменниці можна побачити, як масова культура формує новий тип літературного продукту, спрямований на поєднання різних жанрів та виконання багатьох функцій водночас – розважальної, етичної, пізнавальної. І саме в цьому – і потенціал, і проблема сучасної літератури [Так само].

Таким чином, життєві події Голлі Джексон – від раннього захоплення письмом і освіти до впливу місця проживання й соціальних тем – стали основою для її творчості. Вона змогла поєднати особистий досвід із професійними навичками та створити книги, які одночасно є захопливими детективами й глибокими дослідженнями людської природи й суспільства.

2.2. Головні концепти у творах Голлі Джексон

У творах Голлі Джексон головними концептами є *HUMAN* (ЛЮДИНА) та *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ), які взаємодіють між собою, створюючи глибокий психологічний контекст і розвиваючи сюжет. Ці два концепти допомагають розкрити не лише зовнішні аспекти розслідувань, а й внутрішній світ персонажів, що стає основою для розвитку та розуміння мотивів їхніх вчинків.

2.2.1. Концепт *HUMAN* (ЛЮДИНА) як носій моральних і психологічних координат

У творчості Г. Джексон концепт *HUMAN* (ЛЮДИНА) розкривається крізь призму заплутаних емоційних лабіринтів та психологічних глибин її героїв. Вона досліджує їхні внутрішні битви та стосунки з оточенням, виводячи на перший план багатогранність людської натури. Голлі Джексон представляє людину як суб'єкта, котрий безперервно пізнає себе, шукає відповіді на питання ідентичності та протистоїть зовнішнім і внутрішнім перепонам.

Варто зазначити, що концепт *HUMAN* (ЛЮДИНА) рясніє та варіюється у rozmaїтих значеннях, в різних словниках та контекстах. Воно вміщає в себе як біологічні риси, так і суспільні аспекти людської сутності. У словникових джерелах, зокрема “Cambridge Dictionary” та “Langeek Dictionary” термін “human” трактується як іменник, що вказує на особу [75], і прикметник, котрий стосується людей чи властивостей людства, на відміну від звірів чи машин [79]. Тлумачення поняття «людина» у «Великому тлумачинному словнику української мови» трактується як «Особа як утілення високих інтелектуальних і моральних властивостей» [66].

У загальному сенсі, концепт *HUMAN* (ЛЮДИНА) відноситься до людини як біологічного виду, і охоплює всі аспекти людської діяльності,

культури та суспільства. У філософському та соціологічному контексті, людина розглядається як істота зі свободою вибору, здатністю до моральних суджень та відповідальністю за свої дії. Це поняття також охоплює індивідуальність і соціальні ролі людини[16].

Загалом концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* часто розглядається через призму ідентичності, свободи вибору та взаємодії з суспільством. У літературі цей концепт може бути представлений через персонажів і їхні переживання. Автори часто досліджують людську природу, моральні цінності та соціальну роль людини у своїх творах.

У свою чергу, у творі «Посібник з вбивств для хороших дівчат» Г.Джексон концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* розкривається через глибокий аналіз людської психіки, особливо в контексті злочинів і їхніх наслідків для окремих осіб і спільнот. Психологічні аспекти розкривають складність людських відносин і поведінки під тиском різних обставин.

Отже, концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)*, у творах Голлі Джексон, ми розглянули через кілька ключових аспектів:

1. Дослідження моралі та правди;
2. Вплив суспільства ;
3. Темрява людської натури.

У таких книгах авторки, як “A Good Girl's Guide to Murder” [76] «Посібник з убивства для хорошої дівчинки»[53] та “Good Girl, Bad Blood” [77] «Хороша дівчинка, зіпсована кров» [69], концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* розкривається через складні емоційні та психологічні переживання персонажів, їхні внутрішні конфлікти та взаємодії з іншими людьми. Голлі Джексон зображує людину як багатогранну істоту, що постійно перебуває в процесі самопізнання, пошуку своєї ідентичності та боротьби з зовнішніми й внутрішніми викликами.

Зокрема, концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* зображений через внутрішній конфлікт героїв, їхні моральні вибори та зміни в їхньому сприйнятті себе. Одним із яскравих прикладів є цитата: “I'm not sure I'm the good girl I once

thought I was. I've lost her along the way” [76, p.284]. «Я не впевнена, що я досі та хороша дівчинка, якою, думала, колись була. На якомусь етапі я її загубила» [53, с. 295].

Ця фраза відображає глибокий внутрішній конфлікт головної героїні Піппи Фітц-Амоберт, яка розмірковує про зміни в власному самосприйнятті. Спочатку Піппа вважає себе «хорошою дівчиною», але з часом, стикаючись із жорстокими реаліями навколишнього світу та вирішуючи складні моральні дилеми, вона починає сумніватися в своїй колишній ідентичності.

Це висловлювання є важливим етапом розвитку персонажа, оскільки воно демонструє, як досвід і переживання змінюють внутрішній світ героя. Піппа усвідомлює, що те, ким вона була колись, більше не є істинним відображенням її особистості. Втрата «хорошої дівчини» є символом дорослішання і морального зростання, в процесі якого героїня втрачає свою наївність, а разом з нею – і частину своєї колишньої моральної чистоти.

У цьому випадку концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* постає як змінна, багатогранна істота, що еволюціонує під впливом зовнішніх обставин і внутрішніх переконань. Піппа, як і багато інших персонажів Голлі Джексон, розглядає себе через призму моральних дилем, сумнівів і боротьби між тим, ким вона була, і тим, ким вона стає в результаті складних обставин. Це розмірковування над втратою «хорошої дівчини» демонструє не тільки особистісну трансформацію, а й порушує універсальну тему пошуку себе та переосмислення моральних цінностей.

Дуже влучно Г. Джексон розкриває складний аспект людських взаємин і моральних компромісів, зокрема у такому уривку “*But sometimes remembering isn’t for yourself, sometimes you do it just to make someone else smile. Those lies were allowed*” [76, p.284]. «Але іноді ти пам’ятаєш не для себе, а для того, щоб хтось усміхнувся. У таких випадках можна сказати неправду» [53, с. 295].

Письменниця підкреслює, що пам’ять не завжди є лише особистим актом. Іноді ми згадуємо щось не для себе, а для того, щоб зробити когось

іншого щасливим. Це може бути якась подія, яка була важливою для нашого друга чи близької людини, або просто приємний момент, який ми хочемо поділити. Таким чином, пам'ять стає своєрідним мостом, який з'єднує нас з іншими людьми, допомагаючи зміцнювати наші стосунки. Пам'ять в такому випадку стає актом емпатії, який допомагає нам краще розуміти один одного.

Однак цим висловом Г. Джексон зачіпає делікатне питання про етику брехні, стверджуючи, що в деяких випадках брехня може бути виправдана, якщо вона робить когось щасливим. порушується питання про те, чи можна вважати брехню морально прийнятною, якщо вона приносить користь іншим. Крім того, цитата нагадує нам про суб'єктивність пам'яті, яка часто залежить від нашого емоційного стану та контексту. Пам'ять не завжди є точним відтворенням минулого, а радше способом впливу на сьогодення. Вона може бути фільтром, через який ми сприймаємо світ, і цей фільтр може змінюватися з часом

Глибоким є роздум про природу любові та міжособистісних стосунків, що конкретно стосується концепту *HUMAN (ЛЮДИНА)*: “*The people you love weren't algebra: to be calculated, subtracted, or held at arm's length across a decimal point*” [76, р.21]. «Люди, яких ти любиш, – це не алгебра. Їх не треба додавати чи віднімати, ставитися до них якось по-іншому через знак після коми» [53, с. 15]. У цьому реченні підкреслюється, що любов і стосунки з людьми не можна звести до простих розрахунків чи формул, як у математиці. Люди, яких ми любимо, не є об'єктами, яких можна додавати чи віднімати, або тримати на відстані, як цифри на папері. Наші стосунки з ними вимагають емоційної залученості, емпатії та розуміння, а не холодного аналізу. Ця метафора нагадує нам, що любов – це складний і багатогранний досвід, який не піддається логіці чи раціональним обчисленням.

Крім того, уривок наголошує на важливості щирості та відкритості у стосунках. Тримати когось на відстані, «через знак після коми», означає не дозволяти повної близькості та довіри. Любов вимагає готовності бути вразливим і відкритим, приймати людину такою, яка вона є, без спроб

контролювати або маніпулювати. Це нагадування про те, що справжня любов потребує глибокої емоційної залученості та готовності приймати інших без умов.

Найяскравішим, на нашу думку, є цитата: *"I think we all get to decide what good and bad and right and wrong mean to us, not what we're told to accept"* [76, р.231] «Гадаю, ми самі вирішуємо, що для нас хороше, а що погане, що правильне, а що ні. Ми не маємо приймати того, що нам кажуть» [53, с.321]. Висловлювання запрошує до роздумів про особисту мораль і етику, підкреслюючи важливість індивідуального вибору та самовизначення, що безперечно стосується концепту *HUMAN (ЛЮДИНА)*.

Уривок стверджує, що кожен з нас має право визначати для себе, що таке добро і зло, що правильно, а що ні. Це означає, що наші моральні цінності не повинні бути нав'язані ззовні, а мають формуватися на основі власного досвіду, переконань і світогляду. Такий підхід наголошує на важливості критичного мислення та особистої відповідальності за власні рішення. Ми не повинні сліпо приймати те, що нам кажуть, а маємо аналізувати та оцінювати інформацію самостійно.

Цим прикладом Г. Джексон підкреслює, що кожен з нас має унікальний життєвий шлях і досвід, які формують наше розуміння світу. Тому не існує універсальних правил або норм, які можна застосувати до всіх однаково. Важливо поважати різноманітність думок і переконань, а також бути відкритим до діалогу та обміну думками. Це допомагає нам краще розуміти один одного і будувати більш толерантне та справедливе суспільство.

"Look at all of them." He nodded at the group around his parents. 'Their friends, neighbors. They've never apologized, just pretended like the last six years never even happened" [77, р.11] « – Глянь на них усіх, – він показав на людей, які зібралися довкола його батьків. – Це їхні друзі, сусіди. Люди, котрі перетворили їхнє життя на пекло. Вони так і не попросили пробачення, а просто вдали, що останні шість років усім примарилися» [69, с. 43].

Цими словами авторка торкається глибоких людських переживань і взаємин, розкриваючи важливі аспекти нашого сприйняття світу та взаємодії з іншими.

Коли ми стикаємося з болючими подіями в житті, ми часто очікуємо, що ті, хто був причетний до них, визнають свою провину та попросять пробачення. Однак, як показує ця цитата, таке визнання не завжди відбувається. Люди, які навколо нас – друзі, сусіди, навіть родичі – можуть вибрати шлях заперечення, прикидаючись, нібито нічого не сталося. Це може бути спричинене страхом, соромом або просто бажанням уникнути конфлікту. Така поведінка залишає глибокі рани в душах тих, хто постраждав, створюючи відчуття несправедливості та невизнаності.

Відсутність вибачення та визнання може мати руйнівний вплив на взаєностосунки. Воно породжує недовіру та відчуження, роблячи важким відновлення зв'язків. Люди починають сумніватися в щирості та чесності тих, хто їх оточує, що призводить до емоційного віддалення. Це нагадує нам про важливість відкритого діалогу та готовності визнавати свої помилки. Лише через чесне визнання та спільне обговорення ми можемо сподіватися на зцілення та відновлення довіри.

У виписці *“Maybe the rain would help: water down the rage until she was no longer ablaze, just the charred parts left behind”* [77, p.230]. («Власне, дощ міг стати у пригоді – може, він змиє із неї гнів, згасить те пекуче полум'я, лишивши по собі щось обвуглене» [69, с. 318]) використано метафору дощу та вогню, щоб описати внутрішній стан людини, яка бореться з гнівом та емоційним болем.

Гнів – це потужна емоція, яка може спалахувати в нас, як полум'я, споживаючи наші сили та затьмарюючи розум. Він може бути викликаний різними причинами, такими як несправедливість, зрада або втрата. У цитаті дощ символізує спокій і очищення, які можуть допомогти «змити» цей гнів, згасити полум'я емоцій і залишити після себе лише «обвуглені» частини – ті, що вже пережили бурю і готові до відновлення.

Ця метафора нагадує нам про важливість знаходження способів впоратися з гнівом і негативними емоціями. Дощ тут виступає як символ часу, спокою та відновлення, які можуть допомогти нам зцілитися і продовжити жити далі, попри пережиті болісні події. Це також підкреслює, що емоційне зцілення – це процес, який вимагає терпіння та самопізнання.

Порушена тема культурних відмінностей та ставлення до жінок у різних суспільствах, що має значне значення для розуміння міжкультурної взаємодії та гендерної рівності: *“I'm not like an expert or anything, but they have different ways of life from us, don't they? They don't treat women quite like we do”* [76, p.29] «Я, звісно, не експерт, але їхній спосіб життя відрізняється від нашого, хіба ні? Індійці ставляться до жінок не так, як ми» [53, с. 38].

Таким чином, Г. Джексон висловлює спостереження про те, що різні культури мають свої унікальні способи життя та цінності, які можуть істотно відрізнятися від наших, що є важливим для її концепту *HUMAN (ЛЮДИНА)*. У контексті цієї цитати йдеться про індійську культуру та її ставлення до жінок. Автор зауважує, що в індійському суспільстві жінки можуть сприйматися інакше, ніж у західних країнах. Це може бути пов'язано з традиціями, релігійними переконаннями або соціальними нормами, які формувалися протягом століть.

Таке спостереження підкреслює важливість розуміння та поваги до культурних відмінностей. Ми не повинні оцінювати інші культури через призму власних цінностей, а намагатися зрозуміти, чому вони такі, як є. За допомогою цього ми маємо змогу будувати більш толерантне та інклюзивне суспільство, де кожен має право на власну ідентичність та спосіб життя.

Також розкривається тема колективної вини та суспільного сприйняття трагедії, підкреслюючи, як спільнота може впливати на формування образу події та людини: *“An innocent life was taken and everyone in this town turned it ugly in their mouths, turned him into a villain”* [76, p.283]. «Хтось забрав невинне життя, і всі в цьому містечку швидко спотворили жертву своїми балачками, перетворили її на чудовисько» [53, с. 294].

Авторка влучно описує ситуацію, коли невинне життя було взято, і замість того, щоб оплакувати втрату та шукати справедливості, спільнота почала поширювати чутки та перекручувати факти. Це призвело до того, що жертва була перетворена на «чудовисько» в очах громадськості. Таке явище може бути викликане страхом, нерозумінням або бажанням знайти винуватця, щоб полегшити власне почуття провини чи безсилля.

Наведена ситуація демонструє, як колективна свідомість може спотворити реальність, створюючи альтернативну версію подій, яка відповідає потребам та страхам спільноти. Люди можуть несвідомо або свідомо брати участь у таких процесах, щоб захистити себе від болючих емоцій або уникнути відповідальності. Це нагадує нам про важливість критичного мислення та емпатії у сприйнятті інформації та формуванні власних думок.

Крім того, уривок підкреслює необхідність справедливого та об'єктивного розгляду подій, особливо коли йдеться про трагедії, які торкаються життя людей. Лише через чесне та відкрите обговорення ми можемо сподіватися на зцілення та відновлення довіри в суспільстві.

Отже, у творчості Голлі Джексон концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* виступає як центральний елемент, який дозволяє дослідити складні аспекти людської природи, моралі та психології. Через своїх персонажів авторка демонструє, як люди стикаються з моральними дилемами, внутрішніми конфліктами та суспільними викликами, що формують їхню ідентичність та світогляд.

Герої Голлі Джексон, зокрема Піп Фіц-Амобі, є носіями моральних і психологічних координат, які допомагають читачам зрозуміти, як складні вибори та переживання впливають на людське життя. Письменниця підкреслює, що людське «Я» формується не лише через особисті переживання, а й через взаємодію з навколишнім світом, де суспільні стереотипи та упередження можуть значно впливати на сприйняття реальності.

Концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* у Голлі Джексон також включає пошук ідентичності та внутрішні зміни, які супроводжують цей процес. Її персонажі постійно перебувають у стані самопізнання, що робить їх живими та

правдоподібними для читачів. Це дозволяє глибше зрозуміти, як люди змінюються під впливом зовнішніх обставин та внутрішніх переконань.

Таким чином, Голлі Джексон через концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* створює багатогранні образи, які резонують з аудиторією, підкреслюючи складність і багатошаровість людської природи. Її твори залишають тривалий вплив, змушуючи читачів замислитися над власними моральними та психологічними координатами.

2.2.2. Лінгвокогнітивне втілення концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* у романах Голлі Джексон

Варто зазначити, що вагомим концептом у творах Голлі Джексон є концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*. Детективний жанр часто використовується для дослідження темних сторін людської природи й суспільства. У таких книгах автори можуть застосовувати детективну інтригу як засіб вивчення моральних питань, особистої ідентичності та соціальної динаміки.

Концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* як літературний жанр має свої корені в різних культурних та літературних традиціях, але його сучасна форма виникла в першій половині XIX століття.

Варто зазначити, що у словниках, таких як “Cambridge Dictionary” та “Merriam-Webster”, термін “detective” тлумачиться як людина, яка займається розслідуванням злочинів [75], а також як жанр літератури чи кіно, що описує такі розслідування [80].

Термін «детектив» в літературі має кілька тлумачень, залежно від контексту. Воно охоплює як професійну діяльність, так і літературний жанр. У «Тлумачному словнику української мови» дається таке тлумачення, «детектив – це фахівець з розслідування злочинів, агент розшукової поліції або слідчий. Такий фахівець займається збором доказів та розкриттям злочинів, використовуючи свої аналітичні здібності та досвід для вирішення складних справ» [66]. У літературному та кінематографічному контексті, детектив – це

жанр творів, які присвячені розкриттю заплутаної таємниці, часто пов'язаної зі злочином [59].

Українські словники, такі як «Словник української мови в 11 томах» та «Великий тлумачний словник сучасної української мови», визначають «детектив» як спеціаліста з розслідування злочинів та літературний твір, присвячений розкриттю загадкової події. Термін «детектив» походить від латинського “detectio”, що означає «розкриття» [60]. Загалом, поняття «детектив» охоплює як професійну діяльність, так і літературний жанр, об'єднуючи їх спільною метою – розкриття таємниць та розслідування злочинів.

У творчості Голлі Джексон концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* постає в новому світлі, сучасному переосмисленні. Авторка відмовляється від традиційного уявлення про детектива як професійного слідчого чи поліцейського, замість цього зосереджуючи увагу на підлітках. Тобто на героях, які не маючи формальної підготовки, беруться за розслідування злочинів, використовуючи власне відчуття справедливості, логіку та здатність до емпатії. Завдяки такому підходу детектив у творах Голлі Джексон перетворюється на процес пошуку істини, що відбувається всередині особистості, а не лише як схема розгортання подій.

Таким чином, у книгах Голлі Джексон концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* виходить за рамки жанру. Він стає засобом пізнання реальності, виявлення прихованих зв'язків між явищами, спробою не лише розкрити злочин, а й зрозуміти глибинні психологічні мотиви тих, хто до нього причетний. Розслідування стає поштовхом до психологічного аналізу, занурення в моральні питання, вивчення людської сутності.

На особливу увагу заслуговує роль наративу в концепті *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* головна героїня зазвичай сама веде розповідь, що надає тексту суб'єктивності та емоційної глибини. Таким чином героїня не просто «розслідує справу», а проживає її, відчуває страждання, сумніви, приймає

виклики. Залогам, детективна лінія тісно переплітається з особистісним розвитком персонажа, формуючи багатопланову структуру роману.

Отже, досліджуючи концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* у творах Голлі Джексон, ми розглянули його через кілька ключових аспектів:

1. Класична структура детективу;
2. Вплив трилера та психологічної напруги;
3. Моральна двозначність.

Для авторки концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* є інструментом для глибокого занурення в психологію злочину та його розслідування, а також для вивчення того, як персонажі реагують на стресові ситуації.

Зокрема, уривок “*Just when she thought she had it all figured out, another piece of the puzzle fell into place*” [77, р. 231] («Аж ось виявляється, що в реальному світі правосуддя не існує, а правда не має значення» [690, с. 320]) відображає динаміку та непередбачуваність, які часто зустрічаються в детективних історіях, відповідно і стосується першого аспекту ключових моментів розкриття концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*.

Якщо говорити конкретніше, то у детективних історіях процес розкриття злочину або таємниці часто нагадує складання головоломки. Героїня, яка намагається розгадати загадку, може відчувати, що вона вже майже досягла мети, але раптово з'являється новий елемент, який змінює її розуміння ситуації. Це може бути нова інформація, несподіваний поворот подій або відкриття, яке ставить під сумнів її попередні висновки.

Такий розвиток подій підкреслює, що шлях до істини не часто буває прямим і простим. Детектив повинен бути готовим до постійних змін та адаптації, оскільки кожна нова деталь може кардинально змінити картину. Це нагадує нам про важливість гнучкості та готовності переглядати власні переконання на основі нової інформації.

Крім того, таким чином Г. Джексон відображає напругу та інтригу, які роблять цей роман таким захоплюючим. Читачі залишаються в невідомості до

останнього моменту, коли всі елементи головоломки нарешті стають на свої місця, розкриваючи повну картину подій.

Чудово передається атмосфера таємничості та інтриги, що є одним із ключових аспектів відображення концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*, яка часто супроводжує детективні історії у виписці: “*This town is full of secrets, and I'm starting to think Jamie stumbled upon one of them*” [77, р. 231]. «Це місто сповнене таємниць, і я починаю думати, що Джеймі натрапив на одну з них» [69, с. 256].

Коли ми чуємо, що містечко повне секретів, це одразу викликає у нас цікавість і бажання дізнатися більше. Ми уявляємо собі, як Джеймі, можливо, випадково натрапив на щось, що трималося в таємниці багато років. Це може бути щось, пов'язане з минулими подіями, прихованими злочинами або особистими таємницями мешканців.

Таким чином, авторка створює напругу та інтригу, оскільки ми намагаємося зрозуміти, яким же секретом володіє містечко і як він пов'язаний з основною сюжетною лінією. Ми можемо уявити, як Джеймі починає розплутувати клубок таємниць, стикаючись з небезпекою та опором з боку тих, хто хоче зберегти ці секрети в таємниці.

Голлі Джексон нагадує нам, що в житті не все так, як здається на перший погляд. Поверхнєве спокійне життя може приховувати темні таємниці, які чекають на своє розкриття. Іноді доводиться бути сміливим і наполегливим, щоб дізнатися правду і розкрити ці таємниці.

Як ми вже зазначали, концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* гарно передається через напругу та небезпеку: “*You go around asking dangerous questions, girl, you're going to find some dangerous answers*” [76, р. 205] («Ти кидаєшся небезпечними питаннячками, мала. Будь готова до небезпечних відповідей» [53, с. 214]).

Як ми знаємо, що у детективах головний герой часто стикається з небезпекою, коли намагається розкрити правду. Згадане речення попереджає, що задавання «небезпечних» питань може призвести до отримання таких же

небезпечних відповідей. Це означає, що пошук істини не завжди є безпечним і може призвести до несподіваних та ризикованих наслідків.

Виписка також нагадує нам про важливість обережності та розсудливості в пошуку правди. Детектив повинен бути готовим до того, що його дії можуть викликати опір або навіть загрозу з боку тих, хто хоче зберегти таємниці в таємниці. Це підкреслює, що шлях до істини часто вимагає не лише інтелектуальних зусиль, а й особистої мужності та рішучості.

Таким чином, уривок відображає ще один із аспектів концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* де пошук правди та справедливості часто супроводжується ризиком та небезпекою. Це нагадує нам, що істина не завжди лежить на поверхні, і для її розкриття потрібно бути готовим до викликів та несподіванок.

Цитатта *“You think you’d know what a killer sounds like. That their lies would have a different texture; some barely perceptible shift”* [4, p.11] («Аж ось виявляється, що в реальному світі правосуддя не існує, а правда не має значення» [10, с. 8]) глибоко занурює нас у психологічну складову концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*, де розкриття правди вимагає не лише логіки, а й інтуїції та уваги до деталей.

У такий вигляд авторка помічає, що люди можуть бути обманливими, і їхні брехні не завжди легко розпізнати. Навіть ті, хто здаються чесними, можуть приховувати темні таємниці. Зовнішній вигляд та поведінка людини не завжди відображають її внутрішній світ. Детектив повинен розвивати гострий слух та увагу до дрібниць. Він або вона повинні вміти чути не лише слова, а й інтонації, паузи та інші нюанси, які можуть видати брехню. Це вимагає не лише професійних навичок, а й інтуїції та емпатії.

Зазначена цитата нагадує нам, що розкриття злочину та виявлення вбивці – це складний процес, який вимагає не лише логічного мислення, а й глибокого розуміння людської природи. Вона підкреслює, що істина часто прихована, і для її розкриття потрібно бути готовим до постійного аналізу та переосмислення.

Часто концепт *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) у Голлі Джексон відображається в ситуаціях, коли герої стикаються з моральними дилемами. Уривок “*But then, Pip had lied too, hadn't she? And she could tell herself she'd done it to protect the people she loved, but wasn't that the exact same reason Elliot gave?*” [76, р. 6] («Але й Піп тоді теж збрехала, чи не так? Вона може казати собі скільки завгодно, що захищала в такий спосіб людей, яких любила, але хіба Елліот виправдовував свою брехню не так само?» [52, с. 8]) розкриває внутрішній конфлікт Піп, яка бреше, щоб захистити своїх близьких. Вона може виправдовувати свою брехню тим, що робить це з благородних спонукань, але одночасно усвідомлює, що Елліот використовує той самий аргумент для виправдання своїх дій.

Піп стикається з питанням, чи можна вважати брехню морально прийнятною, якщо вона робиться заради захисту когось іншого. Це нагадує нам про те, що моральні рішення рідко бувають чорно-білими, і часто вимагають складного балансування між різними цінностями.

Г. Джексон, таким чином, порушує питання про етику намірів. Чи виправдовує благородний намір засоби, які використовуються для його досягнення? Це питання не має простої відповіді, але воно закликає нас до глибокого роздуму про власні моральні принципи та дії.

Крім того, Голлі Джексон демонструє концепт *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) як інструменту для впливу на суспільство – способу привернути увагу до важливих соціальних проблем: насильства, цькування, несправедливості, психологічних травм. Її герої-детективи не лише шукають відповіді, а й намагаються змінити світ навколо себе на краще.

Підсумовуючи сказане вище, ми виявили, що концепт *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) у книгах Голлі Джексон має складну структуру, яка формується на основі багатьох когнітивних, емоційних та мовних факторів. Він виходить за рамки звичного уявлення про детектива як типового героя жанру та постає як своєрідне когнітивне явище, яке проявляється як у свідомості персонажів, так і у читацькому сприйнятті.

Зазначений концепт знаходить втілення через певні мовні інструменти: найменування, метафори, описи, а також через мисленнєві процеси, пов'язані з пошуком правди, встановленням взаємозв'язків, відтворенням подій. Специфікою втілення концепту *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* в книгах Джексона є зосередженість на внутрішніх конфліктах, моральних дилемах, емоційному напруженні та залученості підліткового погляду. Таким чином, детектив в її творах – це не лише той, хто розшукує правду, а й особистість, що проходить крізь нелегкий процес самопізнання та пізнання світу.

Отже, у творах Голлі Джексона *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* постає як багатогранний і гнучкий концепт, який виконує не тільки розважальну, але й пізнавальну, моральну та психологічну функцію. Це не просто прийом для створення інтриги, а спосіб розкрити глибинні смисли та людські емоції.

2.2. Лінгвістичні засоби репрезентації концептів

Лінгвістичні засоби репрезентації концептів відіграють ключову роль у передачі знань, ідей та емоцій через мову. Вони дозволяють людям не лише спілкуватися, але й глибше розуміти один одного, формуючи спільний контекст і культурний простір.

Лінгвістичні засоби репрезентації концептів охоплюють лексичний, фразеологічний, граматичний і стилістичний рівні мови, кожен з яких має свої особливості у формуванні концептуальної картини світу.

Лінгвістичні засоби репрезентації концептів – це мовні одиниці, які виражають певні концепти в мовленні та текстах.

Лінгвістичні засоби репрезентації концептів охоплюють кілька рівнів мовної системи:

1. Лексичні засоби

Концепти найчастіше виражаються через окремі слова та словосполучення, що безпосередньо або метафорично відображають їх зміст.

До основних лексичних засобів відносять:

- омоніми та синоніми – варіативне вираження концепту через слова з близьким або різним значенням;
- метафори – концептуальні метафори відіграють ключову роль у мовній репрезентації, оскільки через них відбувається осмислення абстрактних явищ;
- метафонімія – комбіноване використання метафори та метонімії для передачі концептуальних значень;
- епітети – оцінні характеристики, які уточнюють зміст концепту.

Розглянемо основні лексичні засоби, які зустрічаються в концептах *HUMAN* (ЛЮДИНА) та *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ) у творах Голлі Джексон.

Синонімія – це використання слів, близьких за значенням, для точнішого або стилістично забарвленого вираження думки.

Наведемо приклад з концепту *HUMAN* (ЛЮДИНА):

- “bearer of moral values” – «носій моральних цінностей»;
- “mind” – «людина як мисляча істота»;
- “person” – «акцент на індивідуальність, особу»;
- “emotional being” – «емоційна істота»;
- “changeable being” – «змінна істота»;
- “being that seeks forgiveness” – «істота, що шукає прощення»;

“If you want something done right, you have to do it yourself?” [77, p. 13].
(«Якщо хочеш, щоб щось було зроблено правильно, ти повинен зробити це сам» [69, с. 21]).

Антоніми використовуються для контрасту, що допомагає підкреслити протилежність понять.

Ось приклади, які стосуються концепту *DETECTIVE* (ДЕТЕКТИВ):

- “truth – lie” («правда – брехня»);
- “innocence – guilt” («невинність – провина»);
- “detective – criminal” («детектив – кримінал»).

“You don’t have to be guilty to be blamed” [77, p. 163] («Не обов’язково бути винним, щоб бути звинуваченим» [69, с. 163]).

Метафори додають виразності та допомагають передати абстрактні поняття через образи:

“He kissed her, and she glowed with that feeling. The one with wings” [76, p. 427]. «Раві поцілував її, і Піп здалось, що вона засяяла зсередини. Легке , крилате відчуття» [53, с. 435].

“The people you love weren’t algebra: to be calculated, subtracted, or held at arm’s length across a decimal point.” [76, p. 21]. «Люди, яких ти любиш, – це не алгебра. Їх не треба додавати чи віднімати, ставитися до них якось по - іншому через знак після коми» [53, с. 15].

Гіпербола використовується для підсилення емоційного ефекту.

– *“...her heart was already pounding”*. [77, p. 262] (...серце Піп уже калатало в грудях [69, с. 275]);

– *“Every second grew syrupy and thick”*. [3, p. 33] (Кожна секунда тяглась , як густий сироп» [8, с. 42])

Такі вислови підкреслюють драматизм сцен переслідування чи небезпеки.

Епітети допомагають надати предметам чи явищам додаткових характеристик.

– *“a crackle of sinister excitement spark through her”* [3, p 162] («...закипає всередині неї іскорка зловісного захвату» [8, с. 181]).

– *“that what if question haunting her, chasing away sleep”* [3, p. 114]) («...те а що, як мучило її , відганяло сон» [8, с. 124]).

У Голлі Джексон часто зустрічаються такі епітети, які створюють атмосферу напруженості й тривоги.

2. Фразеологічні засоби

Фразеологізми та стійкі вирази також є важливими засобами репрезентації концептів. Вони фіксують у мові культурно зумовлені уявлення та традиції.

Фразеологічні засоби – це сталі словесні сполучення, які мають метафоричне або переносне значення і використовуються для виразності мови,

створення образності та посилення емоційного ефекту. Вони можуть включати фразеологізми, прислів'я, приказки, сталий вислів, афоризми, кліше тощо.

Розглянемо основні фразеологічні засоби на прикладах з творчості Голлі Джексон, зокрема її відомого роману “A Good Girl’s Guide to Murder”, де фразеологізми використовуються для підсилення виразності та передачі важливих концептів.

“...*their words strangled and died in their throats*...” [3, р. 4]. («...а слова застрягли й згасали в їхніх горлах» [8, с. 8]).

Цей фразеологізм означає, що людям було дуже важко говорити про певну тему через сильні емоції, такі як страх, сором, смуток або провину. Їхні слова ніби застрягли в горлі, не даючи їм можливості висловити свої думки.

Ідіоматичні вирази

“...*backed into a corner*...” [76, р. 6] («...заганяли в глухий кут» [53, с. 8]). Зазначений ідіоматичний вираз, означає опинитися у складній або безвихідній ситуації, коли людина відчуває себе притиснутою до стіни й змушеною захищатися. У тексті він описує стан Піп, коли вона нервує й починає говорити багато зайвого, щоб приховати збентеження.

“...*wild, WILD speculation*...” [76, р. 8] («...дикі, ДИКІ припущення» [53, с. 12]).

Цитований уривок не зовсім фразеологізм, але підсилення слова “*wild*” додає виразу інтенсивності та підкреслює, наскільки нестримними та безпідставними можуть бути здогадки.

Кліше або загальноновживані вирази – це застарілі або надмірно вживані вирази, які часто стають надто загальними та втраять свою оригінальність, проте все ще можуть мати емоційне забарвлення.

“...*neighbourly small talk never stretching into long talk any more*...” [76, р. 4] («...сусідами, які більше не говорять із ними ні про що» [53, с. 8]).

Це кліше описує ситуацію, коли люди уникають глибоких розмов після трагічних подій. Такий тип поведінки є досить типовим і часто зустрічається в реальному житті та літературі.

“...if in doubt, think murder...” [76, p. 11] («...якщо сумніваєшся , підозрюй вбивство» [53, с. 16]).

Цей вираз є кліше у поліцейських розслідуваннях і показує, що у випадку сумнівів завжди варто розглядати найгірший сценарій.

2. Граматичні засоби.

Концепти можуть мати специфічну граматичну репрезентацію:

- використання певних відмінкових форм для передачі ставлення до об’єкта (родовий відмінок часто передає відтінок належності або заперечення).

- використання модальних дієслів для позначення можливості, необхідності, бажаності дії .

Голлі Джексон активно використовує різні часи дієслів, щоб підкреслити розвиток подій, динаміку сюжету або відношення персонажів до певних ситуацій.

Теперішній час (Present Simple, Present Continuous) часто використовується для створення відчуття актуальності та напруги в історії.

“Everyone in Little Kilton knew where they lived” [76, p. 4]. Усі в Літл-Кілтоні знали , де вони жили.» [53, с. 10].

Минулий час (Past Simple, Past Perfect) дозволяє розповісти про події, що сталися раніше, або вказати на дії, які мали місце до певного моменту в минулому. Використання минулого часу підкреслює відстань між подіями та дозволяє розглядати наслідки цих подій.

Умовні речення дозволяють висловити можливість, гіпотетичні ситуації або їх наслідки. Вони часто використовуються в контексті, де персонажі розмірковують про те, що могло б статися, якби ситуація була іншою.

“If you have any more questions, just pop me an email and I’ll get to them when I can” [76, p. 12]. «Якщо у вас є ще якісь запитання , наішліть мені імейл, і я відповім, щойно матиму змогу» [53, с. 17].

Пасивні конструкції використовуються для того, щоб перенести фокус з того, хто здійснює дію, на того, хто її отримує. Це важливо в детективних

романах, де фокус може бути на жертві чи ситуації, а не на тому, хто її створює.

“This information will be taken from news articles and police press conferences from around that time” [76.p.8]. «Цю інформацію я збиратиму з газетних статей та пресконференцій поліції за той час» [53, с. 13].

Питальні речення допомагають виразити сумнів, цікавість або підкреслити важливість інформації. Вони часто зустрічаються в діалогах між персонажами або в моменти розслідування.

“What really happened to Andie Bell?.. ” [76, p. 9]. «...Що саме сталося з Енді Белл...?» [53, с. 12]).

Модальні дієслова (can, could, will, would, may, might, etc.) допомагають виразити можливість, необхідність, здогад чи дозволу. Вони можуть підкреслювати невизначеність або ймовірність подій у сюжеті.

“I’m hoping it will not be the essay I proposed to Mrs Morgan” [76, p. 8]. «...Я сподіваюся , це буде *не той* есей, чернетку якого я надіслала місис Морган» [53, с. 12].

Отже, лінгвістичні засоби репрезентації концептів *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* є багаторівневими та різноманітними. Вони включають лексичні, фразеологічні, граматичні та стилістичні елементи, що дозволяють передавати смислове, емоційне та культурне наповнення концептів.

Дослідження мовної репрезентації концептів є важливим напрямком когнітивної лінгвістики, що допомагає зрозуміти механізми мовної категоризації та особливості комунікації в різних культурах.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Функції та цілі електронних посібників для самостійної роботи студентів.

В умовах сьогодення, коли цифрова освіта стрімко розвивається, електронні посібники стають ключовим елементом навчання, сприяючи самостійній роботі студентів. Ці ресурси мають велике значення у формуванні здатності до самостійного навчання, налаштуванні індивідуального графіку вивчення матеріалу та підвищенні інформаційної грамотності тих, хто навчається.

Електронні посібники для самостійної роботи студентів виконують низку важливих функцій і мають конкретні цілі, які спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу в умовах цифрової освіти.

Самостійна робота студента – це важливий складник організації навчального процесу загалом. Вона є ефективним методом на сьогодення, адже сприяє розвитку мовленнєвих, навчальних і професійних навичок. Питанням організації самостійної роботи приділяли увагу такі дослідники, як А. Алексюк, В. Бондар, В. Козакова, О. Мороз, П. Підкасистий, В. Сластьонін, Л. Сущенко, М. Шкіль, М. Дяченко. Потреба в більшій самостійності у навчанні була очевидною ще з давніх часів, з розгортанням самоосвіти та самовдосконалення [10, с. 124].

У свою чергу С. Стебльова зазначає, що термін «самостійна робота» можна розглядати з двох основних точок зору, які відображаються у наукових підходах:

1. Як самостійна пізнавальна та творча активність студента: у цьому випадку самостійна робота передбачає, що студент самостійно організовує свій навчальний процес і розвиток без постійного контролю чи участі

викладача. Це може включати читання літератури, виконання завдань, аналіз матеріалів, написання рефератів чи підготовку до іспитів.

2. Як форма навчальної діяльності під опосередкованим керівництвом викладача: у цьому аспекті самостійна робота охоплює виконання завдань, які були поставлені викладачем, але реалізуються студентом без його прямого втручання. Викладач лише здійснює загальний контроль за процесом виконання роботи [64, с. 322].

Вчені по-різному тлумачать поняття «самостійна робота» визначаючи різні підходи до її класифікації за класами, типами та способами реалізації. Зокрема, С. Живітська визначає самостійну роботу, як «інструмент організації та реалізації конкретної пізнавальної діяльності: формує у здобувачів знань на кожному етапі їхнього шляху від невідомості до знання необхідний обсяг і рівень знань, практичних навичок та вмінь для розв'язання конкретного типу пізнавальних завдань та відповідного переходу від нижчого до вищого рівня розумової активності; формує у студентів психологічну готовність до самостійного, регулярного збагачення своїх знань та розвиває вміння орієнтуватися у великому потоці наукової інформації під час розв'язування пізнавальних задач; є ключовим чинником самоорганізації та самодисципліни в опануванні методиками пізнавальної діяльності; слугує найважливішим знаряддям педагогічного управління та керівництва самостійною пізнавальною діяльністю в навчальному процесі» [27, с. 98].

Немало важливо, що в «Положенні про організацію самостійної роботи студентів» зазначено, що самостійна робота студента - це спосіб організації навчання, коли задачі, що були заплановані, студент виконує без прямого втручання викладача. Самостійна робота є головним інструментом для оволодіння навчальним матеріалом в години, вільні від обов'язкових занять. Методичне супроводження самостійної роботи студента з конкретної дисципліни забезпечує викладач [50].

Загальновідомо, що якість освіти студентів значною мірою залежить від якості навчальних матеріалів, які застосовуються у процесі навчання.

Електронний посібник позиціонується як новий та перспективний вид дидактичного засобу, який може виступати потужним інструментом для заохочення студентів до навчання [27].

Згідно з М. Байло, електронний посібник – це структуровано організований дидактичний матеріал у цифровій формі, призначений для забезпечення самостійної освітньої діяльності студентів. Такий посібник, як правило, включає мультимедійні елементи, інтерактивні вправи, засоби самоконтролю та доступ до додаткових джерел інформації. Його основна мета – підвищити ефективність засвоєння знань за рахунок гнучкості, доступності та адаптивності навчального контенту[4, с. 384].

Вчений Н. Фіголь стверджує, що електронний підручник – це електронне навчальне видання, яке містить систематизований виклад навчальної дисципліни (або її частини, розділу). Він відповідає навчальній програмі та офіційно затверджений у цій якості. Поданий у формі, що є зручною для вивчення та викладання, проходить редакційно-видавничу обробку. Призначений для розповсюдження без змін, має вихідні дані [68, с. 193].

На думку Ф. Федько «електронний підручник» – це сучасний інтерактивний навчальний матеріал, представлений в електронному форматі. Він структуровано та повно розкриває навчальну дисципліну, згідно з навчальною програмою. Підручник поєднує різноманітну інформацію: текстову, графічну, аудіо- та відеоматеріали. Офіційно дозволений для використання в освітньому процесі [67, с. 194].

Таким чином, електронний посібник являє собою цифровий навчально-методичний засіб, створений для самостійної роботи студентів з навчальним контентом. Він може включати в себе текстові документи, ілюстрації, аудіофайли та відеоматеріали, інтерактивні вправи, перевіірочні тести, а також посилання на додаткові ресурси. Як правило, електронний посібник розташовується на онлайн-платформі або в електронному освітньому середовищі вищого навчального закладу та є доступним без обмежень у часі.

Згідно з твердженнями дослідників, котрі зосереджені на питанні створення електронних підручників, наразі відчувається брак уніфікованої дидактичної концепції, яка б регулювала процес проектування електронних підручників, призначених для професійної освіти.

Головною метою електронного підручника є значне збільшення результативності освітнього процесу. Електронний підручник мусить справляти мотиваційний вплив на навчальну діяльність. З цією метою слід застосовувати прийоми створення відчуття нового, важливості, наближення до наукових досягнень та інших подібних [62]. Його також можна сприймати як допоміжний навчально-методичний інструмент, що дозволяє правильно організувати самостійну роботу учнів над матеріалом, удосконалити їхні вміння та навички.

Електронні посібники відіграють значну роль у сучасній освіті, забезпечуючи студентам доступ до інформації, підтримуючи їх у навчальному процесі та розвиваючи різні навички. Вчений М. Байло виділив такі основні функції електронних посібників:

1. Електронні посібники виконують важливу навчальну функцію, забезпечуючи студентам легкий доступ до навчального матеріалу з будь-якого місця та пристрою. Це особливо важливо для сучасних студентів, які часто використовують мобільні пристрої для навчання. Посібники містять інтерактивні елементи, такі як відео, тестові завдання та ігри, які підвищують інтерес до навчання та роблять його більш ефективним. Така інтерактивність стимулює студентів до активної участі у навчальному процесі та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

2. Електронні посібники також виконують контрольну функцію, дозволяючи студентам перевіряти свої знання самостійно. Вони включають автоматичні тести та завдання, які дають змогу оцінити рівень засвоєння матеріалу та визначити напрямки подальшого навчання. Крім того, викладачі можуть використовувати електронні засоби для швидкої оцінки робіт

студентів та надання відгуків. Це сприяє підвищенню якості навчання та допомагає студентам швидко виправляти помилки.

3. Інформаційно-довідкова функція електронних посібників полягає в тому, що вони легко оновлюються, що дозволяє швидко вносити нові дані та видалити застарілі. Крім того, вони можуть містити посилання на інші освітні ресурси, статті та відео, що розширює можливості навчання та дозволяє студентам поглибити свої знання у певній галузі. Така підтримка інформації сприяє розвитку критичного мислення та навичок самоосвіти серед студентів.

4. Електронні посібники виконують важливу розвивальну функцію, стимулюючи розвиток критичного та аналітичного мислення серед студентів. Вони включають завдання, які вимагають від студентів самостійно шукати інформацію, аналізувати дані та приймати рішення. Такі завдання вчать студентів самостійно організовувати свій навчальний процес та розвивати навички самоосвіти. Крім того, електронні посібники можуть включати матеріали, які сприяють розвитку творчості та інноваційного мислення.

5. Організаційна функція електронних посібників полягає в тому, що вони дозволяють створювати індивідуальні навчальні маршрути, адаптовані до потреб кожного студента. Це особливо важливо для студентів з різними стилями навчання та темпом засвоєння інформації. Крім того, електронні посібники забезпечують можливість спільної роботи над проектами та завданнями через онлайн-платформи, що сприяє розвитку навичок командної роботи та комунікації серед студентів [4, с. 386].

Цільове призначення електронного посібника зумовлене вимогами сучасного освітнього середовища, яке існує в епоху цифровізації, а також прагненням виховати студента як активного та самостійного учасника освітнього процесу. Електронний посібник створений, щоб забезпечити ефективну самостійну роботу, даючи змогу кожному студенту вивчати матеріал у власному темпі, враховуючи індивідуальний стиль навчання.

Серед основних цілей використання електронних посібників можна виділити розвиток навичок самостійного навчання, самоконтролю та

самоорганізації, що сприяє вихованню відповідальності за власні успіхи в навчанні. Разом з тим, електронний формат гарантує покращення якості освіти через доступність, мультимедійність та можливість багаторазового повторення складних питань [12, с. 4].

Електронні посібники також дозволяють оперативно оновлювати зміст, враховуючи останні наукові здобутки та зміни у професійній сфері, що особливо важливо для спеціальностей з великою динамікою знань. Окрім того, вони сприяють оптимізації роботи викладача завдяки автоматизованим інструментам оцінювання знань та збору аналітики щодо навчальних результатів [Там само].

Зручність, гнучкість та доступність ресурсу в будь-який час та з будь-якого пристрою значно збільшують мотивацію студентів до навчання. Отже, електронний посібник не тільки виконує інформаційну та навчальну функції, але й стає невід'ємною частиною цифрової педагогіки, яка націлена на підготовку компетентного, критично мислячого та самостійного фахівця.

Отже, електронні посібники становлять ключовий компонент сучасного освітнього середовища, яке спрямоване на стимулювання самостійності студентів. Їх основне завдання – підтримка індивідуального навчання, формування навичок самоконтролю та відповідальності, а також забезпечення зручного доступу до якісного навчального матеріалу. Завдяки інтерактивності, мультимедійності та можливості швидкого оновлення змісту, електронні посібники сприяють зростанню мотивації до навчання та ефективності засвоєння знань, одночасно оптимізуючи роботу викладача в умовах цифрової педагогіки.

3.2. Зміст та структура електронного посібника «Особливості концептосфери у художньому просторі Голлі Джексон»

Для розробки електронного посібника з обраної теми було обрано платформу Google Sites. Після ознайомлення з різними конструкторами сайтів,

такими як Wix, uCoz, та Google Sites, ми прийшли до висновку, що саме цей сервіс найбільше відповідає вимогам нашого проєкту. Основною перевагою Google Sites є безплатний доступ, а також широкий вибір шаблонів і налаштувань, що дозволяють ефективно налаштувати сайт під наші потреби

Варто зазначити, що Google Sites – це хмарний сервіс, спроектований для оперативного створення веб-сторінок, і мається на увазі, що ніяких знань з програмування або розмітки не потрібно, не кажучи вже про технічні нюанси налаштування веб-служб і баз даних [51, с. 185].

Google Sites є простим і доступним інструментом для створення вебсайтів, призначених для особистих потреб або невеликих бізнесів. Цей конструктор надає користувачам всі необхідні інструменти для створення та налаштування сайтів без необхідності мати глибокі технічні знання.

Однією з головних переваг Google Sites є різноманіття шаблонів. Платформа пропонує дев'ять шаблонів, кожен з яких має адаптивний дизайн, що дозволяє сайту коректно відображатися на різних пристроях, таких як смартфони, планшети та десктопи [63]. Крім того, кожен шаблон оснащений шістьма різними темами, що дають можливість налаштувати зовнішній вигляд сайту відповідно до індивідуальних потреб користувача.

Редактори Google Sites також розроблені так, щоб полегшити процес створення та редагування сайту. Візуальний редактор з методом drag and drop дозволяє легко переміщати елементи на сторінці, а текстовий редактор, який підтримує HTML, дає змогу вносити більш точні та складні зміни в контент [Там само].

Ще однією важливою особливістю є вбудовані віджети, серед яких: календарі, форми для збору даних, кнопки для взаємодії з користувачами, таблиці для організації інформації та інші елементи, які можуть значно покращити функціональність сайту.

Інтеграція з іншими сервісами Google є ще однією важливою перевагою. Всі сайти, створені через Google Sites, безперешкодно взаємодіють з іншими інструментами Google, такими як Google Docs, Google Drive, Google Calendar

та іншими, що дозволяє користувачам швидко і зручно додавати контент або організовувати спільну роботу[Там само].

Крім того, Google Sites дозволяє створювати сайт з кількома рівнями доступу, що дозволяє надавати різні права різним користувачам [Там само]. Це дуже зручно для командної роботи або управління проектами, де важливо контролювати, хто має доступ до яких розділів сайту. Окрім цього, існує можливість зробити сайт приватним, що дає змогу обмежити доступ лише до певних осіб або груп.

І, нарешті, Google Sites пропонує базові інструменти для оптимізації сайту в пошукових системах (SEO), хоча ці можливості є більш обмеженими порівняно з професійними платформами[теж саме]. Проте автоматичне збереження сайтів дозволяє уникнути втрати даних при помилках чи збої системи, що додає надійності при роботі з платформою.

Таким чином, Google Sites є простим і ефективним інструментом для створення вебсайтів, який підходить для тих, хто хоче швидко та безплатно створити сайт.

Варто зазначити, що створення електронного посібника на платформі Google Sites доволі зрозумілий процес, який не вимагає знання кодування та дозволяє швидко створити функціональний ресурс. В загальному ми виділили певні етапи створення сайту:

1. Початок роботи:

Першим кроком є вхід у свій обліковий запис Google та перехід на платформу [Google Sites] (<https://sites.google.com/>). Після цього потрібно натиснути кнопку «Створити» або “Create” (у верхньому лівому куті), щоб розпочати створення нового сайту.

2. Вибір шаблону:

Google Sites пропонує можливість обрати шаблон для вашого сайту. Можна завантажити власний шаблон, натиснувши “Image”, а потім “Upload”. Також можна обрати з наявних шаблонів або знайти відповідний у Google

пошуку, натиснувши “Select”. Важливо обрати шаблон, який відповідає тематиці та цілям вашого сайту.

3. Створення сторінок (блоків):

Для кожного розділу вашого сайту слід створити окрему сторінку. На панелі праворуч натисніть “Pages”, а потім значок “+”, щоб додати нову сторінку. Назвіть кожну сторінку відповідно до її змісту.

4. Додавання контенту:

Для додавання текстового поля на панелі праворуч натисніть “Insert”, а потім “Text box” і введіть потрібний текст. Щоб візуально розділити текст на пункти, використовуйте “Divider”. Для додавання зображень натисніть “Insert”, а потім “Images” і завантажте фотографію за допомогою “Upload”. Платформа також дозволяє створювати карусель з фотографій, для цього оберіть кнопку “Image carousel” на панелі “Insert”. Каруселі з фотографій доцільно застосовувати у блоках «Подорож у світ Голлі Джексон» та «Рекомендації та літературні горизонти».

5. Додавання відео з YouTube:

Щоб додати відео з YouTube, натисніть “Insert”, потім “YouTube”, введіть назву потрібного відео у пошуку та вставте відео на сторінку. Наприклад, можна додати інтерв’ю з авторкою у блоці «Подорож у світ Голлі Джексон».

6. Створення інтерактивних елементів (тестів):

Для створення інтерактивних елементів, таких як тести, можна використовувати Google Forms або інші додатки для створення тестів, наприклад, Quizlet. Щоб застосувати Google Forms, перейдіть на сайт, натисніть «Порожня форма» або використайте шаблон, додайте різні питання до форми (коротка відповідь, вибір одного з варіантів, параметри кількох варіантів тощо). Увімкніть оцінки за допомогою налаштувань у розділі «Оцінки» та налаштуйте відповіді. Не забудьте увімкнути «Відповіді». На панелі праворуч є кнопки для додавання тексту, зображень, відео з YouTube та додавання наступного запитання.

Щоб додати тест на сайт, натисніть «Надіслати» (“Send”) в правому верхньому куті. У вікні, що з’явиться, натисніть на “Embed HTML”, скопіюйте наданий код. Перейдіть назад до сайту, натисніть “Insert” на панелі праворуч та натисніть на “Embed”. У вікні, яке з’явиться, виберіть вкладку “Embed code” і вставте туди код. Натисніть “Insert”. Також, можна створити тест на сайті Google Forms і після створення перейти на редагування самого сайту; натиснути “Insert” і на правобічній панелі обрати “Forms”; після цього обрати потрібну гугл – форму зі створених. На сайті «Особливості концептосфери в художньому просторі Голлі Джексон» застосований тест, зроблений на сайті Google Forms у блоці під назвою «Самоперевірка знань».

7. Навігаційне меню:

Для зручності перемикавання між блоками створіть навігаційне меню. На панелі зліва натисніть “Setting” та перейдіть у вкладку “Navigation”. Оберіть вигляд меню (“mode”) та налаштуйте порядок блоків (сторінок), для того, щоб вони могли відображатись у зручній послідовності або обрати “color”, щоб визначити колір певного меню. Можна обрати чорний колір та бокове меню (“side”).

8. Оформлення сайту:

Стиль оформлення сайту можна обрати на правобічній панелі на вкладці “Themes”. Можна змінювати фон кожної сторінки, додавати графіку або фото, щоб зробити сайт більш привабливим. Можна додати шаблонний фон з мережі Інтернет до титульної сторінки. Наприклад, використати тему “Vision” з вкладки “Themes”.

9. Публікація сайту:

Після того, як сайт оформлений та наповнений змістом, його можна опублікувати. Для цього натисніть в правому верхньому куті “Publish”. Оберіть адресу для сайту та опублікуйте його.

10. Додаткові можливості:

Google Sites дозволяє переглядати, як виглядатиме сайт на телефоні та планшеті, натиснувши “Preview” на верхній панелі. Також можна підписати

сайт назвою компанії або іменем автора у нижньому колонтитулі, натиснувши “Edit footer”. Можна надавати безпосередній доступ до сайту різним користувачам, натиснувши “Share with others” у верхній панелі та обравши чи поділитись сайтом з усіма, чи певній групі користувачів, а також, вписати окремі адреси Google пошти користувачів. Важливо зазначити, що якщо сайт ще не опублікований, не можна надати користувачам доступ “Published viewer”.

Створений нами електронний посібник «Особливості концептосфери у художньому просторі Голлі Джексон» має такий зміст :

- 1) Головна сторінка (Home);
- 2) Мова концептів: значення та особливості;
- 3) Подорож у світ Голлі Джексон;
- 4) Концепти авторки: у глибині її художнього світу;
- 5) Магія слів: лінгвістичні інструменти;
- 6) Самоперевірка знань;
- 7) Рекомендації та літературні горизонти.

Блок: “Home”. Головна сторінка сайту, на якій представлено коротке введення в тематику посібника, а також огляд основних розділів. Це перша точка для ознайомлення з матеріалом та навігації по сайту.

Блок «Мова концептів: значення та особливості». Ця сторінка присвячена поясненню основних термінів та понять, таких як «концепт» та «концептосфера». Тут розглянуто їх значення, функції та роль у мовній картині світу, а також вплив концепту на художній світ роману.

Блок «Подорож у світ Голлі Джексон». На цій сторінці студенти познайомляться з творчістю Голлі Джексон та її підходами до створення художніх концептів. Окрім текстового матеріалу, буде представлено відео з її інтерв'ю, що дають додаткову інформацію про її підхід до письма та творче бачення.

Блок «Концепти Голлі Джексон: у глибині її художнього світу». На цій сторінці розглядаються ключові концепти, що зустрічаються у творах Голлі

Джексон, а саме: *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*. Аналізується, як Голлі Джексон за допомогою цих концептів формує унікальне бачення світу і ставлення до основних тем у своїх творах.

Блок «Магія слів: лінгвістичні інструменти». В цьому блоці студенти можуть ознайомитися з видами лінгвістичних засобів та конкретне їх вживання у роботах Г. Джексон.

Блок «Самоперевірка знань». На цій сторінці пропонуються тести для перевірки засвоєних знань. Студенти можуть перевірити себе на розуміння матеріалу, що був розглянутий на попередніх сторінках сайту.

Блок «Рекомендації та літературні горизонти». Тут представлені додаткові матеріали для глибшого вивчення теми, такі як рекомендовані статті, книги та інші джерела, що дозволяють розширити знання про концептосферу та творчість Г. Джексон. Також термінологічний словник з визначеннями та прикладами використання в контексті творчості Голлі Джексон.

Отже, електронний посібник «Особливості концептосфери у художньому просторі Голлі Джексон» має чітку структуру, що охоплює теоретичні аспекти концептів у літературі, знайомство з творчістю Голлі Джексон, аналіз конкретних концептів у її творах, лінгвістичні інструменти, самоперевірку знань та рекомендації для подальшого вивчення теми. Використання платформи Google Sites дозволило створити інтерактивний та візуально привабливий ресурс, доступний для широкого кола користувачів.

3.3. Технічні засоби створення навчального посібника.

У сучасному освітньому середовищі дедалі більше значення набувають електронні засоби навчання, які дозволяють зробити процес опанування знань більш інтерактивним, зручним і доступним.

Інтерактивність і легкий доступ до відомостей в інтернеті перетворюють його на невичерпне сховище знань для студентів і викладачів. Вільний доступ

до онлайн-курсів, навчальних відео, вебінарів та інших освітніх матеріалів сприяє вивченню нових тем і розширенню знань у будь-який комфортний час та місці.

У сучасній педагогіці та інформатиці, технічними засобами навчання – нерідко іменованими засобами інформаційних технологій у навчанні – прийнято вважати комплекс апаратного, програмного та електронного забезпечення, що застосовується для накопичення, транспортування, обробки й демонстрації навчальної інформації. Згідно з трактуванням Ю. Жука технічні засоби навчання – це специфічні прилади та системи, які реалізують передачу та освоєння знань, з використанням візуальних, аудіо та інтерактивних компонентів [27]. Ці засоби виконують значущу функцію у підвищенні результативності навчального процесу, оскільки сприяють глибшому засвоєнню інформації, стимулюванню студентів та адаптації навчання до індивідуальних потреб.

До технічних засобів В. Юрженко відносять:

- апаратне забезпечення (комп'ютери, проєктори, смартфони, планшети);
- програмне забезпечення (освітні платформи, сайти, мобільні додатки);
- мультимедійні засоби (аудіо, відео, презентації);
- мережеві технології (інтернет-сервіси, хмарні ресурси, сервіси Google тощо) [70, с. 575].

У педагогічній літературі також зустрічаються споріднені терміни: електронні засоби навчання, засоби ІКТ у навчанні, дидактичні електронні ресурси, однак усі вони мають схожу функціональну суть – забезпечити ефективну передачу навчального контенту за допомогою сучасних технологій.

Одним із таких технічних засобів сьогодні активно виступає платформа Google Сайти, яка є прикладом простого у використанні цифрового сервісу для створення електронних посібників.

Підсилена наочність у навчанні, яку забезпечують технічні засоби, активізує зацікавленість учнів у предметі й посилює їхню мотивацію до пізнання мовної культури. Візуальні засоби дають змогу показувати приклади, ілюстрації та інші матеріали, що робить процес навчання захопливішим та легшим для розуміння.

Створення електронного посібника вийшла далеко за межі компетенції фахівців з програмування. З розвитком платформ для створення сайтів, тепер майже кожен – від власника бізнесу до митця або вчителя – здатен власноруч сконструювати повноцінний онлайн-ресурс, не розуміючись на коді.

Google Sites – це безкоштовний і простий конструктор сайтів від компанії Google. Він є частиною екосистеми Google Workspace і підходить для створення базових сайтів, таких як сайти-візитки, внутрішня документація, презентації або робочі групи. Google Sites особливо корисний для користувачів, які вже активно використовують інші сервіси Google, оскільки він легко інтегрується з ними, наприклад, з Google Drive, Docs, Sheets, Slides і Calendar [73].

Одним з найпопулярніших конструкторів явякому можна створити електронний посібник виступає Wix. Цей конструктор добре знаний своєю простотою у використанні: юзери мають змогу переміщати елементи безпосередньо на сторінку, коригувати шрифти, відтінки, розташування – і все це без жодного знаку коду. Wix презентує сотні адаптивних макетів, а також налічує великий маркет додатків для інтеграції різних функцій. Але, незважаючи на всі позитивні аспекти, варто зважати, що після оприлюднення внести зміни до шаблону буде складно, а тонке редагування коду обмежене [Там само].

Для тих, хто шукає більше свободи у дизайні, але при цьому не хоче повністю занурюватися в HTML/CSS, варто звернути увагу на Webnode: Цей конструктор орієнтований на користувачів з мінімальними навичками в галузі програмування та вебдизайну. Він пропонує швидке створення сайтів за

допомогою штучного інтелекту та адаптивні шаблони для різних типів сайтів [Там само].

Ще один популярний і водночас дуже стильний варіант – Tilda. Цей сервіс функціонує на базі модульного принципу: веб-сторінки конструюються з використанням вже підготовлених блоків (текст, зображення, кнопки, форми та інші), які зручно редагуються. Вартий уваги Zero Block – унікальний режим редагування, що дозволяє з чистого аркуша створити ексклюзивні блоки з вашим власним дизайном. Саме завдяки цій особливості Tilda здобула широку популярність серед маркетологів, дизайнерів і тих, хто розробляє креативні лендинги для подій, онлайн-курсів або презентацій [Там само].

Також, гарним є варіант SITE123, який допоможе створити електронний посібник у вигляді сайту без глибоких технічних знань. Цей конструктор робить акцент на легкості та швидкості. Його часто обирають для створення інформаційних ресурсів, освітніх проєктів, електронних посібників, портфоліо та іншого. Завдяки наявним шаблонам і зрозумілому інтерфейсу, можна зібрати власний посібник всього за декілька годин [Там само].

Зазначені конструктори сайтів дозволяють створювати електронний посібник без глибоких знань програмування. Вони пропонують простоту використання, гнучкість у дизайні та достатньо інструментів для створення повноцінного вебсайту.

Застосування різноманітних каналів сприйняття, наприклад, слуху, зору та рухової активності, сприятливо впливає на засвоєння знань про країну та мову. Це, у свою чергу, підвищує стійкість збереження інформації в пам'яті учнів.

Використання відео- та аудіоматеріалів у навчанні відіграє важливу роль у налагодженні взаєморозуміння між учасниками навчального процесу, а саме узгодження їхніх цілей, задумів, поглядів та думок. Така злагодженість сприяє збереженню емоційного відгуку на навчальні реалії та реакцій на них, що утворює найкращий психологічний фон для досягнення високих навчальних результатів [68, с. 53].

Кожен індивід стикається з безліччю психологічних аспектів, і застосування аудіо- та відеоматеріалів у процесі навчання має позитивний вплив на ці фактори. Психологи констатують, що використання таких матеріалів покращує підсумкові показники навчання та стимулює учнів до більш активної комунікаційної взаємодії [67, с. 434].

Зважаючи на зацікавленість студентів медіа засобами, що здатні викликати зацікавлення та утримувати увагу протягом тривалого періоду, включення фрагментів відео- та аудіозаписів активізує роботу зорових і слухових сенсорних центрів людини. Це сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню навчального контенту [67, с. 440].

У свою чергу, праця з аудитивними засобами навчання залежить від мети, яку встановлює викладач. Це може бути як загальне розуміння повідомлення, так і його повне розуміння. В залежності від цієї мети використовуються різні підходи до навчання.

Систематичне прослуховування аудіоматеріалів сприяє розвитку фонематичного слуху та вивченню правильної вимови студентами. Крім того, такий підхід допомагає їм краще розуміти принципи наголошування слів. Це, в свою чергу, покращує аудіальні навички студентів та їхню здатність розуміти мовні вислови, що веде до більш ефективного навчання та підвищує загальний рівень володіння мовою [71, с. 55].

Такий метод навчання не тільки розвиває слухові здібності учнів, але й забезпечує їм можливість активно взаємодіяти з мовою, що є важливим для її опанування. Використання аудіоматеріалів дозволяє студентам вдосконалити свої мовні навички шляхом постійного практичного застосування, що робить процес навчання більш інтерактивним та результативним.

Таким чином, сучасні електронні посібники вже давно подолали обмеження звичайних текстових файлів. Вони перетворились на повномасштабні мультимедійні екосистеми, що об'єднують текст, зображення, відеоматеріали, звукові доріжки, інтерактивні компоненти, а часом ще й тестування з анімацією. Такий спосіб не просто покращує

візуалізацію навчального матеріалу, а й сприяє глибшому зануренню користувача в процес пізнання.

Широкий спектр інструментів для створення дає можливість пристосовувати подачу інформації до конкретної цільової групи: учнів, студентів, професіоналів та інших. Окрім того, використання аудіо- та відеоконтенту значно збільшує ефективність засвоєння матеріалу, оскільки дозволяє вчитися у зручному темпі, задіюючи різні канали сприйняття: слух, зір, тактильні відчуття. Це особливо актуально у реаліях дистанційного або комбінованого навчання.

У підсумку, сьогодні електронний посібник – це вже не просто файл, а гнучкий, адаптивний ресурс, реалізований у форматі сайту, мобільної сторінки, інтерактивного PDF або навіть хмарної бази знань. Вибір платформи визначається поставленими завданнями, змістом та технічними вміннями автора.

ВИСНОВКИ

У межах бакалаврської роботи було здійснено комплексне лінгвістичне дослідження концептуальної сфери творів сучасної англomовної письменниці Голлі Джексон, зокрема проаналізовано специфіку репрезентації концептів *HUMAN* та *DETECTIVE* у її романах, а також розроблено електронний навчальний посібник для самостійної роботи студентів на базі дослідження. Проведений аналіз дозволив зробити низку узагальнень і висновків теоретичного та практичного характеру.

У першому розділі окреслено теоретичні засади концептуального аналізу художнього дискурсу. Передусім проаналізовано багатогранне поняття концепту як одиниці мислення, що поєднує когнітивний, мовний і культурний аспекти. Було розкрито його зв'язок із такими поняттями, як ментальні репрезентації, світогляд, цінності, лінгвокультурна специфіка. Наголошено, що концепт виконує функцію «знака пам'яті» в індивідуальній та колективній свідомості, акумулюючи досвід, знання та емоційні оцінки, закладені в мові.

Також було розглянуто класифікації концептів, зокрема культурні, мовні, універсальні, індивідуальні концепти, а також особливості їх репрезентації в тексті. Особливу увагу приділено художньому концепту як центральній когнітивній одиниці, яка створює змістовий простір літературного твору та допомагає інтерпретувати авторські ідеї. Показано, що саме концепти виступають «опорами» смислу, забезпечуючи цілісне сприйняття ідейного наповнення тексту.

Обґрунтовано доцільність застосування концептуального аналізу вивчення художнього тексту. Цей підхід дозволяє не лише виявити лінгвістичні засоби вираження концептів, а й простежити, як ці концепти формують світоглядну рамку твору, взаємодіють між собою, розкриваючи цінності, ментальні настанови, типові для певної культури чи епохи. Було

проаналізовано такі методи дослідження, як етимологічний, компонентний, контекстуальний аналіз, елементи психо- та соціолінгвістичного підходу, які застосовуються для глибшого розкриття смислової структури концептів.

Окремо висвітлено важливість когнітивно-дискурсивного підходу у сучасному мовознавстві, що дозволяє розглядати мову як інструмент пізнання світу, а художній текст – як форму вираження ментального досвіду. Таким чином, перший розділ заклав теоретичну базу для подальшого аналізу художнього простору романів Голлі Джексон і дав змогу перейти до конкретизації досліджуваних концептів у контексті її творчості.

У другому розділі увагу зосереджено на творчості Голлі Джексон як представниці сучасної молодіжної літератури детективного спрямування. Її твори вирізняються психологічною глибиною, динамічним сюжетом та складною системою персонажів. У процесі аналізу було виокремлено два домінантних концепти – *HUMAN (ЛЮДИНА)* та *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)*, які відіграють ключову роль у формуванні художнього простору.

Концепт *HUMAN (ЛЮДИНА)* у творах Г. Джексон має багатовимірну структуру: він охоплює уявлення про моральні й етичні якості особистості, міжособистісні стосунки, самоідентичність, емоційні переживання. Його реалізація простежується як у лексичних одиницях з емоційним забарвленням, так і в контекстах, що змальовують глибинну психологію героїв. У цьому концепті поєднуються гуманістичні цінності, проблематика соціального впливу та питання справжності людської природи.

Концепт *DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ)* втілює не лише сюжетну рамку (розслідування, злочин, загадка), а й постає як інструмент розкриття інших концептів. Він пов'язаний із пошуком істини, критичним мисленням, етичною відповідальністю персонажів. У творах Голлі Джексон цей концепт має чітко виражене когнітивне та емоційне наповнення, втілюючись у мовних засобах, які формують детективний наратив.

Особливу увагу приділено лінгвістичним засобам репрезентації концептів. Було встановлено, що обидва проаналізовані концепти

реалізуються через широкий спектр лексичних, синтаксичних і стилістичних засобів, а також через наративні структури, що посилюють емоційний і концептуальний вплив на читача. Значне місце посідають метафори, епітети, антонімічні пари, а також структурні повтори та інтертекстуальні елементи.

У третьому розділі роботи представлено проєкт електронного посібника для самостійної роботи студентів, присвяченого аналізу концептів у художньому просторі Голлі Джексон. Посібник охоплює теоретичні положення щодо концептів, практичні завдання з аналізу текстів, приклади мовного втілення концептів у романах письменниці. Окремо описано технічні аспекти створення та структуру посібника, що відповідає вимогам сучасної цифрової педагогіки.

Отже, дослідження дало змогу сформулювати узагальнене уявлення про специфіку функціонування концептів у художньому тексті, показати значущість концептуального аналізу як ефективного інструменту для дослідження мовних засобів формування художнього простору, а також розробити дидактичний продукт, який може стати корисним у навчальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Агіна О. І. Можливості використання відеоматеріалів на заняттях з української мови як іноземної / О.І. Агіна // Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 6–7 берез. 2020 р., м. Біла Церква. – Біла Церква, 2020. – С. 7–9.
2. Айзенбарт Л.М. Термін «концепт»: проблема визначення та підходи до вивчення / Л.М. Айзенбарт // Наукові записки ТНПУ. Серія: Літературознавство. – 2016. – Вип. 45. – С. 314–325.
3. Андрусь А.Ф. Семантико-когнітивний підхід у сучасних лінгвокогнітивних пошуках / А.Ф. Андрусь // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Мовознавство. – 2015. – № 4. – С. 12–16.
4. Байло М.Ю. Створення електронних посібників для самостійної роботи студентів / М. Ю. Байло // Педагогічні науки: теорія та практика. – 2016. – Вип. 1. – С. 383–387.
5. Балашова С. С. Сучасне розуміння концепту / С.С. Балашова // Актуальні проблеми германської філології в Україні та Болонський процес : матеріали II Міжнар. конф. (20–21 квіт. 2007 р.). – Чернівці : Книги–XXI, 2017. – С. 38–40.
6. Безлюдна Н. В. Самоосвіта в процесі професійної діяльності майбутнього педагога / Н. В. Безлюдна, Н. В. Дудник // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2015. – С. 7–9.
7. Бєлова О.К. Педагогічні технології в сучасній освіті : навч. посіб. / О. К. Бєлова. – Харків, 2008. – 148 с.
8. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / В.Ю. Биков, Ю. О. Жук // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 1(5). – С. 64–76.

9. Боричевська О. Організація самостійної роботи студентів-філологами засобами інформаційних технологій / О. Боричевська. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2783> (дата звернення: 25.03.2025).
10. Бугра А. В. Методика самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник / А. В. Бугра, О. А. Коновал. – Кривий Ріг : КПП ДВНЗ «КНУ», 2014. – 124 с.
11. Буртовий С. В. Хмарні технології в освіті: Microsoft, Google, IBM / С. В. Буртовий. – Режим доступу: <http://oin.in.ua/osvitni-hmarymicrosoft-google-ibm-suchasni-instrumenty-formuvannya-osvitnoho-seredovyschanavchalno-doslidnytskoji-diyalnosti-ditej/> (дата звернення: 25.03.2025).
12. Бусел В. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с. – Режим доступу: <https://archive.org/details/velykyslovnyk/page/630/mode/2up?q=%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0> (дата звернення: 25.03.2025).
13. Васецька Л. І. Роль електронних посібників у навчанні української мови іноземців / Л. І. Васецька, Л. А. Савченко // ЛОГОС. Онлайн. – 2020. – № 8. – С. 4.
14. Вембер В.П. Роль та місце електронного підручника в навчально-методичному комплекті з навчального предмета для загальноосвітньої школи / В. П. Вембер // Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – Т. VIII, вип. 6. – К., 2009. – С. 43–51.
15. Виготський Л.С. Мислення і мова / Л. С. Виготський. – К. : Основа, 1996. – 256 с.
16. «Внутрішня» і «зовнішня» людина // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. ; Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.

17. Войтович Н.В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі: методичні рекомендації / Н. В. Войтович, А. В. Найдьонова. – Дніпро : ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. – 113 с.
18. Волкова Т. Методичні засади створення і використання електронного підручника у професійній підготовці кваліфікованих робітників: методичний посібник / Т. Волкова. – Київ: ІПТО НАПНУ, 2012. – 427 с.
19. Врублевська Т. В. Поняття «концепт» у лінгвокогнітивних дослідженнях: етимологія, основні підходи до визначення / Т. В. Врублевська. – Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Філологія (мовознавство), 2014. – Вип. 19. – С. 214.
20. Гаврилюк А.П. Роль концепту у перекладознавстві / А. П. Гаврилюк. – Наукові записки національного університету «Острозька Академія». Сер. Філологія, 2012. – Вип. 25. – С. 19–21.
21. Герасименко І.В. Використання технологій дистанційного навчання в підготовці майбутніх спеціалістів / І. В. Герасименко. – Інформаційні технології і засоби навчання, 2014. – № 3 (41). – С. 232–247.
22. Грищенко О.В. Місце та роль самостійної роботи студентів у вивченні облікових дисциплін / О. В. Грищенко, В.О. Коцюбинська. – Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2012. – № 721 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 285–291.
23. Губа Л.В. Художній концепт як репрезентант поетичної мовної свідомості / Л. В. Губа. – Молодий вчений. Філологічні науки, 2018. – № 3 (55). – С. 616–619.
24. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників і студентів педагогічних вищих навчальних закладів / Р. С. Гуревич, М. Ю. Академія. – Вінниця, 2002. – 116 с.

25. Ємець О.В. Концептуальний аналіз у перекладі художніх і газетних текстів / О.В. Ємець. – Актуальні проблеми філології та освітній соціокультурний процес: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції. – Тернопіль: ТНПУ, 2017. – С. 137–140.
26. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
27. Живіцька С.Ю. Формування пізнавальної самостійності учнів засобами сервісів Google у процесі вивчення іноземної мови / С. Ю. Живіцька. – Технологія фахової майстерності: електронні освітні ресурси та технології: обласна науково-практична Інтернет-конференція, 26–30 жовтня 2015 р. – Кіровоград, 2015. – С. 103.
28. Жук Ю.О. Електронний підручник та проблема систематики комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання / Ю.О. Жук, М.П. Шишкіна. – Режим доступу: www.ime.edu-ua.net/cont/Shish2.doc (дата звернення: 25.03.2025).
29. Журавська Л.М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л.М. Журавська. – Освіта та управління, 1999. – Т. 3, № 2.
30. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. П. Загнітко, І. В. Богданова; за ред. А.П. Загнітка. – 3-є вид., перероб. і доп. – Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – 287 с.
31. Загнітко А. О. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни / А. О. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – С. 98.
32. Заскалета С. Г. Самостійна робота студентів при вивченні іноземної мови як засіб активізації пізнавальної діяльності [електронний ресурс] / С. Г. Заскалета. – Режим доступу: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/zbirniku/13/11.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).

33. Іващенко В.Л. Організація ментальності концепту / В. Л. Іващенко. – Семантика мови і тексту: зб. ст. VIII міжнародної наукової конф. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 202–208.
34. Кант І. Критика чистого розуму: переклад з німецької Ігоря Бурковського / І. Кант. – Київ: Юніверс, 2000. – 504 с.
35. Карпенко А.В. Концепт у сучасних лінгво-когнітивних дослідженнях: підходи до визначення та типологія / А.В. Карпенко. – Перекладацькі інновації: матеріали II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Суми, 2012. – С. 9–13.
36. Кононец Н. В. Принцип триєдності навчальних цілей під час створення електронного підручника / Н.В. Кононец. – Комп'ютер у школі та сім'ї, 2011. – № 5. – С. 28–32.
37. Коцова А. В. Концептуальний аналіз: перспективи і переваги при вивченні художнього тексту / А. В. Коцова. – Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації», 2013. – Т. 26(65). № 1. – С. 122–126.
38. Кравцова О. Сучасні вимоги до електронних навчальних посібників / О. Кравцова. – Збірник наукових праць викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів фізико-математичного факультету / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка; голов. ред. Ю. Д. Москаленко. – Полтава, 2013. – С. 267–269.
39. Кубрякова Є.С. Концептуальна сфера: Короткий словник когнітивних термінів / Є. С. Кубрякова, В. З. Дем'янков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузіна. – Москва: Вид-во Моск. унту, 1996.
40. Лисиченко А.А. Структура мовно картини світу / А. А. Лисиченко. – Мовознавство, 2004. – № 5–6. – С. 38–41.
41. Літяга В.В. Поняття «концепт» у парадигмі сучасних лінгвістичних досліджень / В. В. Літяга. – Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Іноземна філологія, 2013. – Вип. 6. – С. 48–60.

42. Мартинюк А.П. Концепт у дискурсивній парадигмі / А. П. Мартинюк. – Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Харків: Константа, 2006. – С. 9–12.
43. Мацьків П. Концептосфера БОГ в українському мовному просторі: [монографія] / П. Мацьків. – Дрогобич: Коло, 2007. – 332 с.
44. Ніконова В.Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз: автореф. дис. ... док. філол. наук: 10.02.04 / В. Г. Ніконова. – Київ, 2008. – 34 с.
45. Овчаренко З.П. Самостійна робота з іноземної мови у вищих учбових закладах: перспективи розвитку [електронний ресурс] / З. П. Овчаренко. – Режим доступу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/ovcharenko_samostijna.pdf (дата звернення: 25.03.2025).
46. Огар А.О. Суперечливі аспекти поняття «концепт» / А. О. Огар. – Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філологія», 2013. – № 32. – С. 242–252.
47. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
48. Підручник нового покоління: електронні підручники і посібники в навчальному процесі школи та вищого навчального закладу: бібліогр. покажч. (2003–2017 рр.) / уклад.: В. П. Балюк, С. В. Спірякова (відп. за вип.), О. В. Токміленко, О. Б. Чорней; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Бібліотека імені М. А. Жовтобрюха. – Полтава, 2018. – 35 с.
49. Подосиннікова Г.І. Принципи та критерії відбору автентичних відеоматеріалів для формування у студентів-філологів англomовної лексичної компетентності / Г. І. Подосиннікова, Є. В. Мельник. – Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, 2017. – Вип. 148. – С. 124–128.

50. Положення про організацію самостійної роботи студентів / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2007. – С. 1–7. – Режим доступу: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2015/polojenia_pro_organizaciju_s_amostijnoji_roboty_studentiv_3.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

51. Польовик П. Інформаційні технології: Збірник наукових праць. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – С. 184–188.

52. Полюжин М.М. Поняття, концепт та його структура / М. М. Полюжин. – Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство, 2015. – № 4. – С. 212–222.

53. Посібник з убивства для хорошої дівчинки / Голлі Джексон ; пер. з англ. А. І. Цвіри. – Харків : Вид-во «Ранок» , 2024. – 448 с.

54. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 331 с.

55. Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Безлюдний О. І. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. – Випуск 13. – 227 с.

56. Саєвич І.Г. Ключові концепти культури: критерії виокремлення. – Слово і речення: синтактика, семантика, прагматика: матеріали Міжнародної наукової конференції, 10–12 жовт. 2013 р. – Київ, 2013. – С. 249–255.

57. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. — 716 с.

58. Слободян М. Методика концептуального аналізу у сучасній лінгвістиці / М. Слободян. – Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах: Збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 17. – С. 104–115.

59. Словник [електронний ресурс] / Режим доступу: <https://slovotvir.org.ua/words/detektyv> (дата звернення: 25.03.2025)

60. Словник української мови: в 11 т. / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; за ред. І. К. Білодіда. – Київ: Наукова думка, 1970–1980.

61. Слухай Н.В. Сучасні лінгвістичні теорії концепту як мовно-культурного феномену. – Мовні і концептуальні картини світу: збірник наукових праць. — Київ, 2002. – С. 462–470.

62. Соломко З.К. Електронний посібник як ефективний засіб організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів / З. К. Соломко. – Молодий вчений, 2016. – (3). – С. 433–436.

63. Створення сайту за допомогою сервісу Google Sites. – Режим доступу: <https://sites.google.com/view/ddkbmta-info/%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97/%D0%B4%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%B8-google/%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-google-%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D1%83> (дата звернення: 25.03.2025).

64. Стебљова К.К. Організація самостійної роботи студентів ВНЗ за допомогою засобів інформаційних технологій / К. К. Стебљова // Особливості підготовки сучасного фахівця. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2012. – С. 317–324.

65. Суріна Н. В. Поняття концепту та концептосфери / Н. В. Суріна // Молодий учений. – 2010. – № 5 (16), т. 2. – С. 43–46. – Режим доступу: <https://moluch.ru/archive/16/1517/>

66. Тлумачний словник української мови. Томи 1–10 (А–Їміль) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goroh.pp.ua/%D0%A2%D0%BB%D1%83%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2> (дата звернення: 25.03.2025).

67. Федько В.В. Психодидактичні проблеми створення електронних підручників / В. В. Федько // Актуальні проблеми психології навчання в

сучасній соціокультурній ситуації: зб. матеріалів наук. доп. круглого столу (м. Київ, 11–12 квітня 2024 року). – Київ, 2024. – С. 192–196. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/741252> (дата звернення: 25.03.2025).

68. Фіголь Н. Електронний навчальний посібник чи підручник: до проблеми визначення / Н. Фіголь // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології. – 2012. – № 733. – С. 53–56.

69. Хороша дівчинка , зіпсована кров / Голлі Джексон ; пер. з англ. А. І. Цвіри. — Харків : Вид - во "Ранок" , Readberry, 2024. — 416 с.

70. Юрженко В.В. Проблеми медіаосвіти в контексті підручникотворення в системі профтехосвіти / В. В. Юрженко // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив : зб. статей Методологічного семінару. – Київ : Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 2013. – С. 574–584. – Режим доступу: <http://ispp.org.ua/files/1369216397.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).

71. Ярешко А. Г. Самостійна робота студента як фактор професійної досконалості / А. Г. Ярешко, А. К. Вородюхіна, М. В. Куліш // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів. – С. 193–194. – Режим доступу: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/9762/1/Yareshko_Samostiina_robota_studenta.pdf

72. Ярич М.В. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичних досліджень / М. В. Ярич // Науковий вісник Чернівецького університету: Германська філологія. – 2014. – Вип. 692–693. – С. 345–349.

73. 22 кращих конструктори сайтів: повний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hostiq.ua/blog/ukr/site-builders/>

74. Author Snapshot: Holly Jackson [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bookbrowse.com/biographies/index.cfm/author_number/x14826/holly-jackson (дата звернення: 25.03.2025).

75. Cambridge Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/human> (дата звернения: 25.03.2025).
76. Jackson H. A Good Girl's Guide to Murder. – London : Egmont UK Limited, 2019.
77. Jackson H. Good Girl, Bad Blood. – London : Egmont UK Limited, 2020.
78. Lakoff G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind. – Chicago : The University of Chicago Press, 1987. – С. 142–144.
79. Langeek Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://langeek.co/en/vocab> (дата звернения: 25.03.2025).
80. Merriam-Webster Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернения: 25.03.2025).
81. PW Close-Up: Holly Jackson [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/authors/interviews/article/94323-pw-close-up-holly-jackson.html> (дата звернения: 25.03.2025).

ДОДАТКИ

```

<!DOCTYPE html>
<html lang="en">
<head>
  <meta charset="UTF-8">
  <title>Test</title>
</style>
  p.dline {
    line-height: 1.5;
  }
  P {
    line-height: 1.2em;
  }
</style>
  <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1">
  <link rel="stylesheet" href="..style.css">
  <link rel="stylesheet" href="..Bootstrap.css">
</head>
<body>
<header class="head">
  <div class="ik"><p class="theme"><h1><b><center> Подорож у світ Голлі Джексон
</center></b></h1></p></div>
</header>
<main>
  <div id="menu">
    <p class="pil">Menu</p>
    <p><a href="/pages/page.html">Головна сторінка</a></p>
    <p><a href="..opredelenie/indexO.html">Мова концептів: значення та особливості </a></p>
    <p><a href="..kritika/indexO.html">Подорож у світ Голлі Джексон </a></p>
    <p><a href="..kritika/indexO.html">Концепти авторки: у глибині її художнього світу </a></p>
    <p><a href="..kritika/indexO.html">Магія слів: лінгвістичні інструменти </a></p>
    <p><a href="..slovar/indexS.html">Рекомендації та літературні горизонти</a></p>
    <p><a href="..index.html">Самоперевірка знань</a></p>
  </div>
  <div class="shadow" id="test">
    <div class="form-group">
      <p><div align="justify">
        
      </div>
    </div>
  </div>
  Зв'язок біографії з концептом авторки </br>

```

Голлі Джексон – британська письменниця, відома передусім завдяки своїй серії підліткових детективів “А Good Girl’s Guide to Murder” «Посібник з вбивств для хороших дівчат»), Г. Джексон яка вміло поєднує детективний жанр із психологічною драмою та соціальною критикою. Її книги не просто розважальні історії про розслідування злочинів, а глибокі роздуми про те, як правда може бути прихована, як суспільство впливає на сприйняття реальності та які наслідки мають наші вчинки.</br>

Творчість Голлі Джексон глибоко пов’язана з її життєвим досвідом, освітою та захопленнями, які вплинули на формування її як романістки.

Перш за все, важливим етапом у житті письменниці був її ранній інтерес до письма. Вона почала писати ще в підлітковому віці, а в п’ятнадцять років завершила свій перший роман. Хоча ця спроба не принесла їй успіху, вона стала важливим уроком і стимулом для подальшої роботи.</br>

Цей ранній досвід допоміг Г. Джексон зрозуміти, що література – це її покликання. Вона навчилася працювати над собою, розвивати свій стиль і створювати історії, які захоплюють читача. Її рання пристрасть до письма також пояснює, чому вона так добре розуміє підлітків і їхні переживання – це аудиторія, для якої вона пише.</br>

Ще одним важливим фактором стала освіта відомої письменниці. Вона навчалася в Ноттінгемському університеті, де вивчала літературну лінгвістику та творче письмо. Ці знання дали їй змогу глибше зрозуміти структуру тексту, психологію персонажів і техніку побудови сюжету. Її академічний бекграунд також допоміг їй створювати складні й багатопланові історії, які є характерними для її творчості. Зокрема, у серії «Посібник з убивства для хорошої дівчинки» Г. Джексон використовує детективний жанр не лише для розваги, але й для того, щоб дослідити складні теми людської природи та суспільства.</br>

Місце народження та проживання також вплинуло на її творчість. Голлі Джексон виросла в Бакінгемширі – невеликому англійському містечку. Ця атмосфера провінційного життя відображена в її книгах: маленькі містечка з їхньою закритістю, плітками та прихованими секретами часто стають місцем дії її історій. Приміром, у «Посібнику з убивства для хорошої дівчинки» дія відбувається в маленькому містечку Літл-Кілтон, де кожен знає кожного, але водночас приховує власні таємниці. Це створює особливу напругу й атмосферу недовіри, яка є ключовою для детективного жанру. </br>

Ще одним значущим аспектом є захоплення авторки детективами й кримінальними документальними фільмами. Вона з дитинства любила загадки та історії про злочини. Це вплинуло на вибір жанру її творчості: вона пише детективи з напруженим сюжетом і несподіваними поворотами. Її книги поєднують класичні елементи детективного жанру (розслідування злочину, пошук доказів) із сучасним підходом до розкриття психології персонажів. </br>

Окрім цього, Г. Джексон торкається важливих соціальних тем у своїх творах. У серії «Посібник з убивства для хорошої дівчинки» вона порушує питання расизму, насильства, наркотиків і моральної відповідальності. Ці теми показують її бажання не лише розважати читачів, але й змушувати їх замислюватися над важливими проблемами сучасного суспільства. </br>

Немало важливо, що у творчості Голлі Джексон відчутно вкорінені впливи масової культури, яка визначає не лише спосіб подачі матеріалу, а й структуру сюжету, жанрове розмаїття та стилістику. Її романи – це приклад гібридного жанру, де переплітаються риси підліткової драми, психологічного трилера, класичного детектива та навіть соціального коментаря. Така багатогранність жанру дає можливість зацікавити широке коло читачів, задовольняючи потребу в інтризі, динаміці та емоційній насиченості. </br>

Разом з тим, ця багатфункціональність – і сильна сторона, і потенційна складність. З одного боку, романи письменниці не просто обмежуються розслідуванням злочину: вони піднімають теми ідентичності, морального вибору, психологічної травми та впливу соціального тиску на підлітків. З іншого боку, прагнення охопити велику кількість тем і жанрових ознак може призводити до поверхового опрацювання деяких сюжетних ліній або до спрощення складних філософських питань з метою збереження уваги читача. </br>

Цей баланс між глибиною та доступністю, роздумами та розвагою – характерна риса масової літератури в цілому. Голлі Джексон демонструє, що популярний текст може бути змістовним і багатовимірним – особливо коли в його основі лежать такі концепти, як HUMAN (ЛЮДИНА) та DETECTIVE (ДЕТЕКТИВ), які дозволяють одночасно створювати інтригу та досліджувати внутрішній світ персонажів. Проте залишається актуальним питання: чи не йде авторка на жертви глибини аналізу заради емоційного сприйняття та темпу читання? </br>

Варто зазначити, що на прикладі творів письменниці можна побачити, як масова культура формує новий тип літературного продукту, спрямований на поєднання різних жанрів та виконання багатьох функцій водночас – розважальної, етичної, пізнавальної. І саме в цьому – і потенціал, і проблема сучасної літератури. Інтерв'ю з авторкою </br>

Новини пов'язані з авторкою та розглянутими творами</br>

На основі розглянутої трилогії було знято перший сезон серіалу "Посібник з убивства для хорошої дівчинки". Каст серіалу був підібраний вдало та користувався успіхом. </br>

Приблизно 20 листопада 2024 року було офіційно оголошено розробку другого сезону (на основі Good Girl, Bad Blood (2020)) з тим же кастом акторів. </br>

Нові книги, написані Голлі Джексон: Kill Joy (2021), Five Survive (2022), The Reappearance of Rachel Price (2024), Not Quite Dead Yet (2025).</br>

</div>

</main>

<script src="Jquery.js"></script>

<script src="script.js"></script>

</body>